

Türk-İş

SAYI: 88

Olayların
gerçek
yüzü...

Türk-İş

AYLIK DERGİ

HAZİRAN
1970

YIL : 8
SAYI : 88

FİATİ : 250 Krş.
BİR YILLIK
ABONE : 25.00 TL.

Türk-İş adına sahibi
SEYFİ DEMİRSOY

Yazı İşleri Müdürü
ÜLKÜ ARMAN

Fotoğraflar
Şehir Fotoğraf Ajansı
ADNAN HASKOKAR

Adres :
Türk-İş Genel
Merkezi
Bayındır sokak No. 8
ANKARA
Telefon : 17 91 36

- Türk-İş Dergisi Basın Ahlak Yasasına uyar.
- Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler Merkezi tarafından hazırlanan Türk-İş Dergisinin bu sayısı, Ankara'da BAŞNUR Matbaasında dizilmiş, tertiplenmiş ve basılmış; klişeler, Doğan Klişede yapılmıştır.

Saygıdeğer

Türk - İş Okuru,

Haziran ayında, İstanbul ve Kocaelinde kanlı işçi olaylarına tanık olduk. Yurdumuz bir kaç saat içinde, âdeta bir ihtilâl havasına büründü; ellerine silâh, taş ve sopalar verilmiş masûm işçiler, mal ve can kasteden hareketlerde bulundular.

Yedi yıldan beri uygulanan ve bu süre içinde çeşitli aksaklıkları görülen 274 Sayılı Sendikalar Kanunu ile 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi ve Grev Kanununda yapılması öngörülen değişiklikler nedeniyle Disk «sendika hürriyeti elden gidiyor, işçi hakları kısıtlanıyor» şeklindeki asılsız iddia ve tahriklerle bu kanlı olayların yaratıcısı oldu.

Kanunlarda yapılmak istenen değişiklik yeni değildi. İki yıldan beri hazırlıkları yapılıyordu ve bu konudaki çalışmalar Disk yöneticileri yakından izliyorlardı. İki yıl en ufak bir harekette bulunmadılar, aksine yürürlükteki kanunların, işçi haklarını korumadığını ve gerekli değişiklikleri en kısa sürede yapılmasını savundular. Ancak kuruldukları günden beri, kanunların kendilerine verdiği hakları, üye çoğunluğuna sahip olmamalarından ötürü kullanamayan, grev yerine, fabrika işgal ve boykotları ile kanunları hiçe sayan Disk, son olarak silaha sarıldı, ortalığı kana buladı.

İstanbul ve Kocaelindeki olaylar derinliğine incelendiğinde görülecektir ki, hareket işçi haklarını koruma mücaadesi değil, masum işçiler kandırılarak bir ihtilâl provası düzenleme çabası idi. Kalkan olarak da, Anayasaya aykırılık kullanılıyordu. Anayasaya aykırı olduğu iddiasında bulunanlar, Anayasayı çiğneyerek vatandaşın canına ve malına kastettiler; öldürdüler, yaktılar ve yıktılar.

Amaç, anarşi yaratma, ideolojik görüşlerini kaba kuvvetle kabul ettirme, devletin gücünü zaafa uğratmaktı, işçinin karşısına asker ve polisi silahla çıkarıp kardeşi kardeşe vurdurmaktı. Bunda kısmen başarıya da ulaşıldı. Ancak, Türk İşçi Hareketinin reaksiyonunu unutmuslardı. Ve bu da gerçek yüzlerini ortaya çıkaracaktı.

Dergimizin bu sayısında, İstanbul ve Kocaelindeki kanlı olayları başından itibaren ve en geniş şekli ile izleyebileceksiniz.

★

Haziran ayı ortalarında İstanbul'da Türkiye'de ilk defa Uluslararası bir işçi kongresi yapıldı. Uluslararası Petrol ve Kimya İşçileri Federasyonu 6. Dünya Kongresinde Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy da hazır bulundu ve Türk İşçi Hareketi hakkında geniş bilgi verdi.

Bu sayımızda, Haziran'da yapılan toplu sözleşmelerle grevler, Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Kurulu ve dünya sendikacılık hareketindeki olayları da bulabileceksiniz.

Saygılarımızla

Anlaşılmaz bir tutum

274 Sayılı Sendikalar Kanunu değişikliğine itiraz eden kuruluşlardan biri de Ana Muhalefet Partisi sıfatını taşıyan CHP oldu. CHP, politik hayatımızda etkisi olan bir kuruluştur. Bünyesinde nice devlet adamı bulunduran bu partinin görüşleri daima ilgi çekici olmuş, kamuoyu tarafından itina ile izlenmiştir. CHP, daima, «bir görüş öne sürdüğü zaman, bunun uzun bir inceleme sonucu olduğunu, ama görüşün de kesin bir doğruluk taşıdığını» iddiasında bulunmuştur. Hatta CHP, Genel Başkanı İnönü'nün «biz yapamayacağımızı vaatlemeyiz, vaadettiklerimizi de yaparız» sözü, uzun süre CHP'nin sloganı olarak kalmıştır.

CHP, yıllardanberi, bazı incelemeler yapmakta, bu incelemelerin sonucunda da yurttaşlara bazı vaadlerde bulunmaktadır. Siyasal partiler, genel olarak muhalefette başka türlü konuşur, iktidara geldiklerinde ise uygulamaları başka türlü olur. Ama, CHP., kendisinin sözü ile uygulamasının aynı paralelde olduğunu öne süren bir partidir.

Şimdi CHP, nin sözleri ile uygulamasına, 274 sayılı kanun değişikliğini örnek alarak bir göz atalım.

MİLLET MECLİSİNDE

1963 yılında Sendikalar Kanunu değişikliği Millet Meclisinde görüşülürken, YTP grubu adına konuşan Orhan Apaydın ilgi çekici ve haklı bir görüş öne sürüyordu. Apaydın'a göre, sendikaların çoğalarak, işçinin parçalanması işçi haklarının savunulmasını zayıflatacaktır. Buna göre, Konfederasyonların kurulması için işçilerin en az 1/3'ünün bir araya gelmesi gereklidir.

Orhan Apaydın'ın bu konudaki sözleri şöyleydi :

«Anayasamızda sendika kurmak hakkı mutlak olarak tanınmıştır. Bunun tahdidi mevzu bahis olamaz. Ama bu hakkın daha iyi kullanılması, maksada daha yararlı olarak kullanılmasını temin etmek de vâzı kanunun vazifesidir. Bir sosyal politika tedbiri olarak bunu kabul etmek lâzımdır. 9 uncu madde, bilhassa ikinci bendi üzerinde duruyorum, ikinci bendi ile kabul edildiği takdirde muhtelif temayüllere göre hattâ siyasi temayüllere göre muhtelif federasyonlar konfederasyonlar kurulacaktır. İki federasyon birleşecek bir konfederasyon teşkil edecek, o takdirde birçok konfederasyonla karşılaşacaktır. Halbuki güçlü sendikalar, plânda da bu müdafa ediliyor, güçlü sendikalar, birleşme olan sendikalar. Azası fazla olan, ekseriyete istinad eden sendikalar. Bu şekilde sendikaların parçalanması, işçilerin haklarını müdafa güçlerini muhakkak zayıflatacağı gibi, aksi neticeler de doğurur. Birtakım tesirlere mâruz kalmalarına sendikaların, muhtelif teşekküllerin, muhtelif tesirler altında kalmalarına ve işçi sınıfının aleyhinde bulunulmasına da sebebiyet verebilir. Bu bakımdan, biz bu bende grup olarak itiraz ediyoruz. Arkadaşlarımızla müşterek bir tahrir takdim ettik. Konfederasyonların kurulması

hususunda, en az 1/3 nin üye sıfatıyla bir araya gelmeleri kaydının konulmasını rica ediyoruz. Bu takrire müsbet oy vereceğinizi ümid ediyorum.»

ÇALIŞMA BAKANİ BÜLENT ECEVİT'İN GÖRÜŞÜ

Orhan Apaydın'ın bu konuşmasından sonra kürsüye gelen Çalışma Bakanı Bülent Ecevit de bir konuşma yaparak, Hükümet olarak bu görüşe katıldıklarını açıklıyordu. Çalışma Bakanı Bülent Ecevit aynen şöyle demekteydi :

«Ben de şimdi konuşan Sayın Orhan Apaydın arkadaşımızın görüşlerine esas itibarıyla iştirak ediyorum Bununla ilgili olarak kısa mâruzatta bulunacağım.

Eğer metin, 9 uncu maddenin 2 nci bendinin (b) ve (c) fıkraları Geçici Komisyonun değiştirilmesinde olduğu gibi kabul edilirse, gerçekten işçi teşekküllerinin lüzumundan fazla bölünmesine yol açılmış olabilecektir. Gerçi şunu bilhassa belirtmek isterim ki, komisyon müzakerelerinde bulunmuş bir kimse olarak, komisyon asla böyle bir gelişmeye yol açmak için bu değiştirmeyi yapmış değildir. Komisyon işçilerin sendikalaşma hürriyetlerine, teşkilâtlarına hürriyetlerine her hangi bir şekilde müdahale etmekte âzami çekingenliği gösterdiği için, bu değişikliği yapmıştı. Ancak, çok haklı olmakla beraber, bu çekingenliğin tatbikatta bir faydası olmayacaktır. Çünkü, iki sendika bir araya gelip federasyon kurmuş diyelim; eğer bu federasyon o iş kolundaki işçilerin çoğunluğunu temsil etmiyorsa, zaten işçilerin haklarını korumak bakımından müessir olamayacaktır; çünkü toplu sözleşme yapamayacaktır. Aynı şekilde iki federasyon bir araya gelip konfederasyon kurdular diyelim. Biz, gerek bu kanunda, gerek Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununda, gerek hazırladığımız diğer konularda işçi meseleleriyle ilgili olarak karşımızda muhatab olacak bir teşekkül aradığımız zaman en çok işçiyi temsil eden «konfederasyon» diyoruz. Demek ki, istediği kadar çok sayıda konfederasyon kurulsun, en çok sayıda işçiyi temsil etmedikçe bu da pratik bir değer taşımayacaktır. Onun için, işçilerin diledikleri gibi teşkilâtlanmalarına âzami imkân vermek, büyük bir iyi niyet işareti olmakla beraber, sendikaların bölünmesi, lüzumsuz yere, faydasız yere, işçiyi de faydası olmayacak şekilde bölünmesine yol açılmasının da bâzı tehlikeleri vardır. Onun için ben de Muhterem Orhan Apaydın gibi düşünüyorum ve Komisyona ilk gitmiş olan Sayın İbrahim Öktem, Coşkun Kırca ve arkadaşlarının teklif ettikleri esas metne bu bakımdan dönülmesini, yani ancak bir iş kolundaki işçilerin 1/3 ni temsil eden sendikalar bir araya geldikleri zaman federasyon kurabilmeleri ve aynı şekilde mevcut birlik veya federasyonların en az üçte biri bir ara-

ya geldiği zaman konfederasyon kurabilmelerinin daha uygun olacağı, kuvvetli gücü ve derli toplu sendikacılık bakımından daha uygun olacağı kanaatindeyim. Bil-dim kadar bu yolda üç grupun imzasıyla bir önerge de hazırlanmıştır. Bu önergeye Hükümetçe de, plânın ışığı altında katılıyoruz.»

PLÂNDA DA...

Hükümet bu görüşe katılıyordu. Çünkü bu görüşün gerek-çesi Başbakan ve CHP. Genel Başkanı İsmet İnönü'nün imza-sıyla açıklanan Birinci Beş Yıllık Plânda da yer almıştı.

«Sendikacılığımızın bugünkü durumu ve meseleleri» baş-lığı altında plânda yer alan bölümde şöyle denilmektedir :

«Bugüne kadar sendika sayısı hızla yükselmiş, aynı iş kolunda ve aynı iş yerinde bir çok sendikalar kurul-muştur. Buna karşılık sendikali işçi sayısı sendika sa-yısına oranla aynı hızla artmamıştır. Bugün yurdumuzda 450 ye yakın işçi sendikası, 300 bin kadar da sendikali işçi vardır. Bunlar 1961 yılında sanayi kesiminde çalış-an işçinin yüzde 25,7 sidir. Türlü sebeplerle kurulan çok sayıdaki sendikalar hem iş gücünü bölerek kendile-rini zayıflatmakta ve böylece görevlerini yerine getirme-lerine engel olmakta hem de sendikacılığın gelişmesini baltalamaktadır. Sendikacılıktan beklenen toplumsal gö-revin yerine getirilebilmesi için sendikaların birleşmesi gerekmektedir.»

MECLİS KABUL ETMİYOR

Sendikaların gittikçe çoğalarak, işçilerin parçalanmasını, dolayısıyla hak almalarının zorlaşmasını önlemek, plânda ön-görülen bir husustu ve Hükümet de Çalışma Bakanı Bülent Ece-vit'in ağızından bu gayeyi gerçekleştirmek istediğini açıklamak-taydı. Bunun için de Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'in bulduğu formül, YTP sözcüsü Orhan Apaydın'ın önerisine uygun ola-rak, bir işkolundaki işçilerin üçte birinin sendika kurabilmele-ri, Sendika ve konfederasyonlardan da en az üçte birinin bir araya gelmeleriyle konfederasyon teşkil edilebilmesi idi.

Ne var ki, Çalışma Bakanı Bülent Ecevit, bütün çabaları-na rağmen görüşünü Meclise kabul ettiremedi ve kanunda bu hükümler yer almadı.

CHP. ESKİ GÖRÜŞÜNDE KARARLI

Aradan geçen altı yılı aşkın bir süre, Ecevit'in savunduğu görüşün haklılığını ortaya koydu. Ecevit'in önerisi kabul edil-mediyi için, önüne gelen sendika kurmuş, sarı sendikalar, tabela sendikaları alabildiğine çoğalmıştı. Bu arada, o zama-nın Çalışma Bakanı Bülent Ecevit CHP. nin Genel Sekreteri ol-muştu.

1969 seçimlerinde CHP milletvekili olarak Meclise giren sendikacılar, 274 sayılı kanunun aksaklıklarını yakından bilen, işçinin sarı sendikaların elinde kaldığını görüp, bunun acısını çeken kişiler olarak, Sendikalar Kanununda değişiklik önergesi hazırladılar ve gruplarının onayını da alarak Meclis Başkanlı-ğına verdiler.

CHP. li sendikacı milletvekillerinin önergesi, CHP grubun-dan geçtiğine göre, CHP, kanun değişikliğini onaylamıştı ve bu sözlerle bağlıydı. Bunu da yine CHP Genel Sekreteri Ecevit, Türk-İş'in Sekizinci Kongresinde yaptığı konuşmada şu şekilde belirtmişti :

«Meclisin geçen döneminde, genel grev hakkını da kapsayan bir kanun tasarısını o zamanki Adalet Partili Sayın milletvekili sendikacı arkadaşlarımız, Meclise sun-muşlardı. Benim bildiğim grup disiplini, bir gruba üye olan milletvekillerinin grupta onaylanmaksızın kanun

tekliflerini meclise vermelerine müsaade etmez. Demek ki, Adalet Partisi iktidarı kendi sendikacı milletvekil-le-rinin genel grevi de kapsayan bir kanun tasarısını ön se-çimlerden önce meclise vermelerine razı olmuş, fakat se-çimden sonra rızasını geri almıştır. Adalet Partisi bu sö-züyle bağlıdır.»

Hernekadar, Ecevit bu sözleri iktidar partisi için söylemiş-se de AP için geçerli olan, elbette CHP için de geçerli olacaktı. Buna göre, CHP. kendi milletvekillerinin 274 sayılı kanun değişikliği için hazırladıkları önergeyi onaylamıştı ve «bu sö-züyle de bağlıydı».

CHP. ÇALIŞMA MECLİSİ DE

Bu arada CHP, 14-15 Nisan 1970 tarihlerinde bir Çalış-ma Meclisi topladı. Çalışma Meclisine sunulan CHP. raporunda da 274 ve 275 sayılı kanunlar üzerinde değişiklik yapılması gereği belirtiliyor, işçilerin çok sayıda sendikaya bölünmesinin işçiyi nasıl zor duruma düşürdüğünü anlatılıyordu.

Raporda şöyle denmekteydi :

«Sendikacılık hareketlerinin yeni doğduğu her ülkede işçiler başlangıç yıllarında büyük işçi kuruluşlarının çatısı altında toplanmayı bir takım nedenler yüzünden başaramamakta ve işçi topluluğu büyük sayıda sendikala-rın bünyesine dağılmakta ve bu dağılışı işçi toplumunu güçsüz kılmaktadır. Aslında hak arayan bir toplumun savunuculuğunu yapan kuruluşların her şeyden evvel da-ha çok üyeye bir başka deyişle daha çok güce ihtiyaçları vardır. Güçlü sendikaların vücut bulmasını önleyen ve buna paralel olarak üye sayısı küçük birçok sendikanın yerden bitmesine sebep olan en büyük amil yasalardaki boşluklardır. Nitekim ülkemizde sendika enflasyonunun alabildiğine genişlemesi, sarı sendikaların sayısının her geçen gün biraz daha artması ilgili kanundaki boşlukların birer sonucudur. Dolayısıyla kanunda gerekli değişikliğin yapılarak, güçlü sendikacılık felsefesine taban tabana zıt olan çok sayıda sendikaların ortaya çıkması ve bu arada, sarı sendikacılığın da engellenmesi gereklidir.»

KANUN DEĞİŞTİ,

CHP NİN FİKRİ DE DEĞİŞTİ

Ve nihayet 274 Sayılı Sendikalar Kanunu, CHP'nin yıl-larca savunduğu görüşe uygun olarak değiştirildi.

Ama ne olmuşsa olmuş, kanunla beraber CHP de değiş-miştir. Önceki sözlerini, görüşlerini bir anda yok farzetmiş ve ortaya tamamen aksi yönde bir görüşle çıkmıştır.

Meclis kürsüsünden söylenen o sözler, kongre kürsülerin-de verilen o söylevler silinivermişti ortadan.

Eskiden hararetle, işçinin parçalanmasını önlemek için sendika, federasyon ve konfederasyon kurulmasında 1/3 çoğun-luk şartının aranması gerektiğini savunanlar, bunun Anayasa-ya aykırı olduğunu, sendika, federasyon ve konfederasyon kur-manın hiçbir şarta bağlı olmaması gerektiğini öne sürüyorlar-dı.

İşte, hani bir konuyu çok iyi inceleyip, ondan sonra ka-rarını veren, hani «yapamayacağını vaadetmeyen, vaadettiğini de yapan» ciddi, devlet adamı niteliğindeki kişileri bünyesinde bulunduran ana muhalefet partisi bu suretle, iki günde fikrini değiştiri-veriyordu.

Bu tutumu görenler, «ana muhalefet partisinin bugün be-nimsediği görüşleri, yarın değiştirip değiştirmeyeceği» konu-sunda tereddüt etseler, «bu parti iktidara gelirse, bugünkü gö-rüşlerinde ısrarlı olmaz» deseler haksız duruma düşerler mi? Bu sorunun cevabını bize olaylar vermekte...

İstanbul ve Kocaeli'de kanlı olaylar...

16 Haziran günü Disk'e bağlı sendikalar bir ihtilâl provasına girişti. 3 kişi öldü, çok sayıda yaralı var

16 HAZİRAN GÜNÜ İSTANBUL SOKAKLARI

Bir ihtilâl provası

16 Haziran günü sabahın erken saatlerinde büyük fabrikaların bulunduğu semtlerde bir kaynaşma ve yer yer kümeleşen insanlar görülmüyordu. Bu alışılmış hareket, herkesin dikkatini çekiyor, meraklı bakışlar ve hatta kalabalığa katılanlar da oluyordu.

Neydi bu hareket?

Özellikle fabrika önlerinde meydana gelen kalabalık, daha önceleri de sık sık görülen, grev veya benzeri topluluklardan çok farklı bir havada idi. Durmadan gelip giden birkaç kişi emirler veriyor, heyecanlı konuşmalar yapıyorlardı.

Bu grev değildi... Meraklı vatandaşlar anlamışlardı bunu, ama neydi?

Kasketli ve işçi olduğu her halinden anlaşılan bir kişi, yanına yaklaşan merakını gideriyor «Sendikadan talimat aldık, bütün işçiler toplu olarak yürüyüşe geçecek, gerekirse taş, sopa kullanılacak, ama gerisinin ne olacağını bilmiyoruz» diyordu.

Bu konuşmayı yapan masum bir işçi idi. Sendikasıdan veya sendika yöneticisinden aldığı talimatı yerine getirmeye çalışacaktı. Olayların içinde yaşayacak, kendi ifadesi ile taş veya sopa kullanacak, fakat böyle bir ortamı neden yarattığını tâ ki, karşısına asker ve polis çıkana kadar bilmeyecekti...

Evet, ne olacağını bilmeyen

işçi, harekete böyle başladı.

12 Haziran günü Millet Meclisi, 274 Sayılı Sendikalar Kanununu kabul etmişti. Beş yıllık uygulaması sırasında, görülen aksaklıklıklarla giderme, işçileri az sayıda sendika içinde güçlü hale getirerek haklarını daha bilinçli şekilde almaya yönelme hedefini güden tasarısı, TİP hariç bütün partilerin ittifak ettiği şekilde çıkmıştı.

Tasarının Millet Meclisinden çıkmasından sonra demec veren Disk yöneticileri de, kanunun Cumhuriyet Senatosunda da aynen onaylanmasından sonra eyleme geçeceklerini bildirmiş, bu nedenle tüm sendika temsilcilerini toplayarak gerekli talimatı vermişti. TİP de Disk'in hareketini desteklediğini ilân ediyordu. Diğer partilerden herhangi bir reaksiyon yoktu. Olamazdı da, çünkü Millet Meclisinde tasarısı kendi oyları ile kabul edilmişti.

Disk ve TİP'in bu çıkışının ilk belirtisi 15 Haziran günü İstanbul-Ankara yolu üzerinde ve Kocaelinde görüldü. Disk'e bağlı sendika üyesi işçiler, o gün işbaşı yapmışlar, ellerinde dövizler olduğu halde yolları kapamışlar ve araç-

ların saatlerce geçmelerine engel olmuşlardı. Kalabalık işçi topluluğu, iktidarı ve Millet Meclisinden çıkan kanun tasarısını protesto ediyorlardı. Toplum polisinin duruma vaziyet etmesinden sonra, topluluk dağıldı ve herhangi bir olay meydana gelmedi.

15 Haziran günü böylece geçmişti...

OLAYLAR BAŞLIYOR

16 Haziran günü, bir gün öncesinden daha farklı bir heyecan göze çarpıyordu İstanbul'da. Çeşitli semtlerde, özellikle fabrikaların yoğun olduğu semtlerde, işçiler işbaşı yapmamışlar ve büyük topluluklar meydana getirmişlerdi.

Olaylar sabah saat 8 de Levent'te başladı ve kısa sürede İstanbul'u da aşır Kocaeli iline kadar yayıldı.

Yürüyüş Levent'te başladı. Çevredeki işyerlerinden çıkan işçiler, Tatko servis istasyonu, Profilo, Cihan Komandit ve Philips önünden Büyükdere caddesini izleyerek, ellerinde dövizler olduğu halde harekete geçtiler. İstinye'deki Kavel işçileri de Ayazağaya doğru yürüyüşe başladı.

Saat 10.30'a doğru, İstinye'den gelen Kavel işçileri ve Levent çev-

ANKARA İSTANBUL YOLU KAPATILIYOR

Yol bağı

resindeki fabrika işçileri Ayazağa'daki Oto Sanayi Sitesinin önüne gelerek birleştiler. Yürüyüş boyunca iktidarı ve sendikalar kanununu protesto eden dövizler taşıyan ve bağırarak işçiler Taksim'e doğru harekete geçtiler. Bu sırada, Levent'teki toplum polisi ve Merkez Kumandanlığına bağlı inzibat kuvvetleri, Tekfen fabrikası önünde güvenlik tedbirleri almağa başladı ve barikat kurdu.

POLİSLE İLK ÇATIŞMA

İşçiler Tekfen fabrikası önünde polislerle karşılaştılar. Polis, işçilere durmalarını ve dağılmalarını söyledi, ancak işçiler bu ihtar dinlemediler ve ilk çatışma çıktı. Polisin karşı koymasına işçiler taş, sopa ve demir çubuklarla mukabele ettiler, çok sayıda olduklarından polisi önlerine katıp kovalamağa başladılar.

SİLAHLAR PATLIYOR

Bu sırada silah sesleri duyuluyor ve karışıklık ateş açılıyordu. 20 dakika kadar süren silahlı çarpışma ile beraber işçiler Tekfen fabrikasını da taşlamağa başladılar. Silah ve sopa mücadelesi sonunda on kişinin yaralandığı tespit edildi.

TAHRİP EDİLEN EV

Sayca üstün işçiler polisleri kovalarken, Eczacıbaşı fabrikası karşısındaki bir eve giren iki polis memurunun teslim edilmesi istendi. Evde küçük çocuğu olduğunu ve eve kimsenin girmediyini bildiren orta yaşlı kadının direnmesi de faydasızdı. İki polis memurunun hayatını korumağa çalışan kadın kapıyı açmayınca, işçiler kapıyı kırdılar evi tahrip ederek yakaladıkları polis memurlarını ağır şekilde dövdüler. O sırada yetişen askerler, polisleri öldürdüler.

Yoldan geçen otomobil, otobüs, taksi ve dolmuşları durdurarak binip kaçan toplum polisi olay yerinden uzaklaşınca, işçiler Philips fabrikası önünde durdu. Burada askeri birlikler barikat kurmuşlardı ve işçilerin dağılmalarını ihtar ettiler. Bir kısım işçiler bu ihtar dinlediler ve dağıldılar, bir kısmı da Mecidiyeköy yönündeki işyerlerine gitmeğe başladı. Bu istikamete yönelen işçiler, bu defa Tuslog'a ait binayı taşladılar ve yürüyüşe katılmayan Puro fabrikası işçilerini yuhalamağa başladılar.

ESENTEPE VE ŞİŞLİ'DE

Esentepe semtinde de inzibatlar tarafından kurulan barikatı işçiler aştılar. İmren ve Baylan fabrikaları taşa tutuldu, camları kırıldı. İşçiler bundan sonra Gayrettepedeki üçüncü askeri barikatla karşılaştılar ve Profilo fabrikası yönüne saparak dağıldılar.

Şişli camii çevresindeki askeri birlikler, Kâğıthane ve Mecidiyeköyden gelen yolları keserek büyük güvenlik tedbirleri aldılar. Ortalıkta polis görünmüyordu, bu yüzden de büyük olaylar cereyan etmedi.

Bu çarpışmalar sırasında, sekizi işçi, onu polis ve biri asker olmak üzere ondokuz kişi yaralandı.

ANADOLU YAKASINDAKİ OLAYLAR

Anadolu yakasındaki fabrikalarda çalışan işçiler Otosan'da birleştiler ve Üsküdar'a doğru yürüyüşe geçtiler. Çevredeki bazı fabrikaların işçileri de kendilerine katıldılar. Ankara yolunun birinci kilometresinde toplum polisi barikat kurmuş, işçilerin Üsküdar'a gitmelerine engel olmak istemişti. Bu sırada iki general, işçilere geri dönmeleri ve dağılmaları ihtarında bulundu. Ancak ihtar dinlenmedi ve işçiler yürüyüşlerine devam ettiler ve toplum polisiyle çatışma başladı. Silâhlar patladı ve polis, üzerlerine yürüten işçilerden kaçarak arabalarına bindiler. Bu sırada Emniyet Müdür Muavini kenarda duran askeri birliklere doğru giderek «Polisleri öldürüyorlar, kurtarın» diye bağırdı ve askerin iki taraf arasına girmesiyle polisler zor kurtarıldı, işçiler daha sonra Üsküdar'a doğru yürüyüşe geçtiler ve Gebze'den gelmekte olan işçilerle birleştiler.

Saat 12 sıralarında, işçiler Kadıköy istikametine yöneldiler. Bir saat sonra meydanda büyük bir kalabalık toplandı. Askeri birlikler Kadıköy çarşısında barikat kurup güvenlik tedbirleri aldılar. Altıyol'da askeri birliklerle karşılaşan işçiler, ihtarları dinlemeyip yürümek istediler, ancak askerin havaya ateş açması üzerine büyük bir kargaşalık meydana geldi. Bu

sırada esnaf dükkânlarını kapatıp kaçıyordu. Askerin ciddi tertibatı sonucu işçiler çatışmaya devam edemediler ve dağılmağa başladılar. Altiyoldan Kadıköy istikametine kaçan işçiler, yol boyunca otomobil ve binaları taşıdılar ve bütün camları kırdılar. Çatışma sırasında, bir kaç kere askeri barikatları yarmak istedilerse de, başarı sağlayamadılar. Buradaki çatışma sırasında 4 er 9 işçi yaralandı.

Kuşdili yönünden Altiyola gelen işçiler, askerlerin barikatları ile karşılaştılar. Çarpışma başlamadan asker duruma hakim oldu ve işçilerin ellerinden sopaları alındı. Bu arada kenar sokaklardan sızan bazı işçiler Bağdat caddesine kadar gittiler ve apartmanların camlarını kırdılar, arabaları tahrip ettiler.

Saat 14 sıralarında askeri birliklere komuta eden Tuğgeneral Vahit Güneri bir jeep'in üzerine çıkarak işçilere hitaben bir konuşma yaptı ve çatışmayı durdurmalarını, iskele meydanında toplanabileceklerini söyledi. Altiyoldan inen işçiler, iskele meydanında birleşerek, asker tarafından muhafaza altına alınan Kadıköy Kaymakamlığının önüne geldiler. Büyük bir panik içinde olan Kadıköy halkı evlerinden çıkmıyordu, keşif uçakları da durmadan uçuş yapmakta idiler.

Tuğgeneral Vahit Güneri burada da bir konuşma yaparak şöyle diyordu :

«Kanun devleti olan bir memlekette yaşıyoruz. Kanunlara uymak zorundayız. Bugün sabahtan beri sizlerle beraberim. Kanunsuz yürüyüş yaptınız. Sizze mani olamadık. Buraya kadar geldiniz. Haklarınızı parlamentoda arayınız. Bu olmazsa haklarınızı arayacak olan vardır. Türkiye, askeriyle, işçisiyle devletiyle bir gövdedir. İşçi bu gövdenin bir koludur. İşçi bugün sokağa dökülmüştür. Türkiyenin kolu kırktır. Fabrikalarınıza dönün, elbirliği ile bu kolu sağlamlamaya çalışalım.»

İSTANBUL MINTIKASINDA

Saat 10 da Topkapı dışındaki fabrikaların işçileri surların di-

şında toplanarak Şehreminine geldiler. Burada toplum polisinin kurduğu barikatı aşılar. Fındıkzadeye gelen işçiler Vatan caddesine inerek Fatih'e geçtiler. Daha sonra Laleli ve Beyazıt'a doğru yürütiler.

Saat 11 sıralarında, Topkapı, Silaharağa, Eyüp'teki işyerleri sıkı bir askeri kordon altına alındı. İşçiler Beyazıt'a doğru yürüyüşe geçtikleri için Vatan Caddesi ve Topkapı'dan şehre giriş ve çıkışlar yasaklandı. Bu arada Spor ve Sergi Sarayı önünde de geniş askeri tertibat alındı ve hazırlanan alana helikopterlerin inmesi sağlandı. Saat 12.40 ta Galata ve Unkapanı köprüleri trafiğe kapatıldı.

14 sıralarında işçiler Beyazıt'tan yürüyüşe geçtiler ve Sultanahmet'e doğru yürürlerken gösterilerde bulundular. Buradan da Çağaloğlu'na indiler. Daha sonra Vilayet binasına geldiler. Kısa bir süre sonra da Galata Köprüsünün açık olduğunu görerek Unkapanı'na geçtiler, ancak bu köprüntün de açık olması yüzünden Saraçhane'den Fatih'e çıkarak Topkapıdaki işyerlerine dağıldılar.

Olaylar İstanbul yakasında saat 14.30 da sona erdi, köprüler kapatıldı. Bu sırada Kâğıthanedeki işçiler fabrikaları boşaltarak Şişli'ye çıkmak istediler, fakat askeri barikatı aşamadıklarından Silaharağaya doğru geri dönerek yürüyüşe devam ettiler. Bu arada Türk-İş Birinci Bölge binası da taş ve sopalarla tahrip edildi, eşyalar parçalandı. Bir saat kadar bu semtte gösteride bulunan işçiler daha sonra dağıldılar.

KOCAELİ'DEKİ OLAYLAR

İstanbul'da işçilerin geniş çaptaki hareketi, aynı saatlerde Kocaelinde de görüldü ve Disk'e bağlı 20 işyerindeki işçiler gösteriler yaptılar, İstanbul'a doğru yürüyüşe geçtiler.

Ellerinde taş, sopalar ve pankartlar olduğu halde Ankara asfaltına çıkan işçiler, yollarda bulunan fabrikalardaki işçileri de zorla aralarına alarak yürüdüler. Kocaeli Valisi, herhangi bir olayı önlemek amacıyla Kolordu Komutanlığından yardım istedi ve bu istek üzerine askeri birlikler sevk edildi.

İşçiler, Köseköy'den İzmit'e kadar Ankara-İstanbul asfaltında 3,5 saat yürüdüler ve birkaç yerde de kurulan barikatları aşılar. Saat 14'te İzmit'e vardılar. Burada Atatürk Anıtı önüne gelerek direnişlerine devam edeceklerini bildirdiler. Daha sonra da çocuk parkı önünde dağıldılar.

BAKANLAR KURULU TOPLANIYOR

İstanbul ve Kocaeli olayları sırasında Bakanlar Kurulu olağanüstü bir toplantı yaptı. Bu toplantıda «gerekirse yeni tedbirlere başvurulması» kararlaştırıldı ve bir bildiri yayınlandı.

Bakanlar Kurulunun bildirisi şöyleydi :

«Bakanlar Kurulu, bugün saat 14.30 da Başbakan Süleyman Demirel'in başkanlığında toplanarak, İstanbul'da dün ve bugün meydana gelen olayları gözden geçirmiştir. Çeşitli tahriklerin sebep olduğu can ve mal emniyetine yönelmiş, çalışma hayatını felce uğratan bu türlü hareketlerin karşısında devletin bütün kuvvetleri vazife başındadır. Kamu düzeninin eksiksiz olarak tesisi ve devamı için gerekli tedbirler alınmıştır. Hadiselerin seyri dikkat ve itina ile takip edilmektedir. Durumun gerektirdiği yeni tedbirler de alınacaktır.»

Bakanlar Kurulu toplantısı sırasında Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, makamına giderek askeri yönden alınmış olan tedbirleri de inceledi. Toplantıdan sonra Başbakan Demirel Çankaya Köşkü'ne giderek Cumhurbaşkanı Sunay'a olaylar hakkında bilgi verdi.

TÜRK-İŞ'İN AÇIKLAMASI

Olaylar devam ederken, Türk-İş İcra ve Yönetim Kurulunun İstanbul'da bulunan üyeleri Genel Başkan Seyfi Demirsoy başkanlığında bir toplantı yaptı. İki saat devam eden bu toplantıdan sonra bir bildiri yayınlanarak, işçilerden demokratik düzeni ortadan kaldırmak isteyen tahrik ve teşviklere kapılmamaları istendi.

274 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 275 Sayılı Toplu Sözleşme Kanunlarında değişikliklerin işçiye yanlış aksettirildiği, bu sebepten

İSTANBUL OLAYLARI VE ALMAN BASINI

A lmanya'nın en büyük ve ciddi siyasi gazetesi olan «Frankfurter Allgemeine Zeitung» ta kanlı olaylar üzerine bir yazı yayınlandı. Türkiye'deki son olayların eleştirildiği yazıda şöyle deniliyordu :

«İstikametini Moskova'ya vermiş sol eğilimli sendikalar Demirel Hükümetinin getireceği yeni kanun dolayısıyla bugünkü hallerinde kalmayı imkânsız görmektedirler. Bundan böyle herhangi bir işyerinde bir sendikanın kabulü için işçilerden hiç olmazsa üçte birinin bunu arzu etmesi lazım gelecektir. Aşırı solcular, yani komünistler, İşçi Partisi ve öğrenciler tarafından desteklenmekte olup bu kanun dolayısıyla halka tesir ve tahrik imkânlarını kısıtlanacağından korkmaktadırlar. Bilinmesi lazım gelen bir nokta da, işçi grupları arasında hiçbir zaman aşırı solcuların üçte bir oranına yetiyecek durumda olmamalarıdır. Demirel bunlara karşı sert hareket etme kararındadır. Başbakan Süleyman Demirel, yeni çıkacak kanunun şimdi tekrar gözden geçirilmesini ve bunun malum sendikalar lehine kararlar almasını öngören teklifi katıyetle reddetmiş ve «zorbalığı mükafatlandırmak niyetinde değiliz» demiş, Cumhurbaşkanı Sunay da Demirel'le hemfikir olduğunu söylemiştir. Yeni kanun teklifleri, Demirel Hükümetinin Atatürk Cumhuriyetini komünist esintilerden kat'i surette kurtarmak kararında olduğunu göstermektedir.»

Almanya'da haftalık çıkan fikir gazetesi «Publik» Türkiye'de son işçi yürüyüşü ve sonuçlarını eleştiren bir yorum yayınladı. Rolf W. Schloss'un İstanbul'dan kaleme aldığı yorumda «Küçük kapitalistlerin ayaklanma denemesi» nden bahsediliyor, Hükümete ve Türk-İş'e karşı girilen «menfaat direnişi» yazıya konu ediliyor.

«Türkiye'de ayaklanmanın içyüzü» başlıklı yorumda Schloss, işçilerin haklarını korumak için giriştikleri protesto hareketleri gibi görünen yürüyüşün, aslında menfaatleri baltalanan sendikacılar tarafından düzenlendiğini, işçilerin «küçük kapitalist olan sendikacıların aleti olduğunu» belirtiyor.

Yazarın Türkiye'de yaptığı incelemelere göre, başarısız sonuçlanan bu ayaklanma Hükümeti sıkıyönetim ilân etmeğe zorladı. Türkiye'de Demirel ve kabinesini düşürmek için devamlı anarşist çaba gösteren sol uç, başarısız işçi ayaklanması ile siyasi maksadına kısmen ulaşmış bulunuyor.

anarşiye varan davranışların meydana geldiği bildirildi.

Türk-İş'in bildirisi aynen şöyle idi :

«274 Sayılı Sendikalar Kanunu ile 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunlarında yapılacak değişikliklerin büyük milletimize ve işçilerimize yanlış aksettirildiği, gerçeklerin söylenmediği büyük bir üzüntü ile tesbit edilmiştir. Gerçekler anlatılmadığı için toplu iş sözleşme-

si ve grev haklarının ellerinden alındığını zanneden bir kısım masum işçi arkadaşlarımız aşırı sol militanların tahrikleri ile sokaklara dökülmekte, anarşiye varan davranışlarda bulunmakta, işyerlerini tahrip ederek can ve mal güvenliğini tehdit etmektedirler.

274 sayılı Sendikalar Kanununda yapılacak değişikliklerle hâlen Türkiye'de sayısı binden fazla olan tabelâ sendikalarının mevcudiyeti orta-

dan kaldırılarak, işçilerin güçlü sendikalar etrafında toplanması sağlanmaktadır. Keza, sendika içi denetleme getirilmekte, işçilerden toplanan aidatları kendi hesaplarına yatırmak suretiyle yolsuzluklar ve usulsüzlükler yapanların bu ve buna benzer davranışlarına son verilmektedir. Sendika gelirlerinin değerlendirilmesi işçilerin menfaatlerine uygun yatırımlara yönlendirilmesi temin edilmekte, Yavru Vatan Kibristaki işçi kardeşlerimizin Anavatandaki en büyük işçi kuruluşuna katılmaları sağlanmaktadır.

Kanunda yapılacak değişikliklerle güçsüz, cılız ve sadece bir kısım yöneticilerine gelir sağlamak başka işçiye yararı bulunmayan sözde Sendikalar ortadan kaldırılacak, böylelikle de işçilerin hak ve menfaatleriyle de yarınları garanti altına alınmış olacaktır. Bu değişikliklerin Anayasaya aykırı olduğunu ve bu sebeple de Anayasal hakların kullanıldığını iddia edenler Türkiyede bir Anayasa Mahkemesinin varlığından neden bihaber görünürler. Eğer Kanunlar Anayasaya aykırı ise bunu Anayasa Mahkemesine müracaatla iptali mümkün olduğu halde neden bu yola başvurmazlar. Anayasa Mahkemesi, kanunları Anayasaya aykırı ise iptal yetkisine her zaman sahiptir ve tatbikat da böyledir.

275 sayılı Kanunda yapılacak değişikliklerle de grev hakkı ve toplu sözleşme yapma yetkisi ortadan kaldırılmakta değil, tam aksine işçilerin hak ve menfaatlerine uygun yeni hükümler getirerek işkolunda dolaylı yoldan çoğunluğu temsil etmedikleri halde yetki olarak bu yetkilerini kullanamayan ve işçilerin hak ve menfaatlerini haleldar eden sarı sendikaların değil, güçlü ve her türlü imkâna sahip büyük sendikaların yetkili kınlanması için hükümler getirilmektedir. Bu kanunda yapılacak değişikliklerle de Türk

İşçisi düşünülmesi, onun hak ve menfaatlerini garanti altına alınması amaç edinilmiştir. Hal böyle olduğu halde işçi arkadaşlarımızın Türkiye'yi maceralara sürüklemek ve demokratik düzeni ortadan kaldırmak isteyenlerin tahrik ve teşviklerine kapılmamaları gerekir.

İstanbul ve Kocaeli civarında başlatılan can ve mal güvenliğini tehdit eden yürüyüş ve direnişlerin taşı, sopalı saldırıların ekmek kapımız olan fabrikaları tahripleri başlıca teşvikçilerin Türk Hâkimi tarafından yıllarda önce mahkûm edilmiş, militan komünistler ve onların işbirlikçileri oldukları kesinlikle ortadadır.

Aziz İşçiler, Sendikacı işçileri teşvik edip sokağa döken, sonra da biz bu hareketin içinde yokuz diyerek meydanı terk eden sahtekâr insan değildir. Türkiye'yi kargaşalığa sürüklemek isteyenlere inanca, onların teşvik ve tahriklerine kanma. Bu hareketleri düzenleyenler azınlıktadırlar. Türk İşçilerimizin büyük çoğunluğunu temsil eden Türk-İş her zaman olduğu gibi ağır başlılığını muhafaza etmeyi işçilerimizin ve demokratik düzenin yararı bakımından uygun mütalâa etmektedir. Gerekli tedbirlerin alınacağı inancı içindedir. Bu tedbirler zamanında alınmazsa işçilerimizi ve sendikacılarımızı savunma mecburiyetinde kalacağımızı emrinde ve hizmetinde olduğumuz büyük milletimize ve aziz işçilerimize saygı ile duyururuz.»

DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

İstanbul ve Kocaelindeki olaylar başladığı sırada, Harb-İş Federasyonunun İstanbulda yapılan Genel Kurulunda bulunan Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, bir konuşma yaptı ve Disk yöneticilerinin işçiye gerçek dışı bilgiler vererek 274 ve 275 sayılı tasarılarla toplu sözleşme ve grev hakkının kaldırıldığı telkinlerinin yapıldığını söyledi ve şöyle dedi :

«İşçileri teşvik ve tahrik ederek demokrasiyi yıkmak iste-

TÜRK-İŞ BİRİNCİ BÖLGE BİNASININ TAHRİP EDİLMİŞ HALİ

Bir güçsüzlük örneği

yenlerin, inanıyoruz ki, kanunlar yakasına yapışacaktır. Kanunlar yapışmazsa, Türk-İş'e bağlı işçiler yapışacaktır.»

ÇALIŞMA BAKANININ SÖZLERİ

Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk, olaylardan kısa bir süre sonra İstanbul'dan Ankara'ya uçakla hareket etti. Hava alanında gazetecilerle konuşan Çalışma Bakanı, «Türkiyede ne sarı sendikaya, ne de kızıl sendikaya yer verilmeyecektir» dedi ve 274 ve 275 sayılı kanunların yeni şekli ile işçiye önemli hizmetler sağlandığını söyledi.

DİSK GENEL BAŞKANININ KORKUSU

Kanlı olaylardan hemen sonra İstanbul Vilayetinde İçişleri Bakanı Haldun Menteşeoğlu'nun başkanlığında yapılan toplantıya Disk Genel Başkanı Kemal Türkler de katıldı.

Bir saate yakın devam eden toplantıdan sonra bir açıklama yapan Türkler; «İstanbul ve Kocaelindeki olaylardan Disk'in sorumluluğunu ve eylemle ilgisi bulunmadığını» söylüyor, işçilerin bu hareketi adeta kendi başlarına yürüttüklerini belirtiyordu.

BİR GÜN ÖNCE

Ancak bir gün önce Millet Meclisinde Disk İkinci Başkanı Rıza Kuas'ın, kanunlarda yapılacak değişikliklerin büyük olaylara yol açacağını, hatta kan dahi döküleceğini söylediği kendisine hatırlatıldığında soruyu cevapsız bıraktı.

SIKIYÖNETİM İLÂN EDİLDİ

İstanbul ve Kocaeli olaylarından sonra gündüz saat 14.30 da toplanan Bakanlar Kurulu, ikinci toplantısını 19.30 da yaptı. Toplantıda 16 Haziran Salı günü saat 21 den itibaren İstanbul ve Kocaeli bölgesinde sıkıyönetim ilânını kararlaştırdı.

Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Kemal Atalay, yayınladığı ilk bildirisinde gece sokağa çıkma yasağı koydu, daha sonra her türlü siyasi faaliyet, toplantı ve gösteri yapılamayacağını ilân etti.

22 KİŞİ GÖZALTINA

ALINDI

Sıkı Yönetimin ilânından sonra, İstanbul sakin bir gün geçirdi. Disk'e bağlı bazı işyerlerinde çalışan işçiler işbaşı yapmadılar. Sıkı Yönetim Komutanlığı, kanlı

olayların tahrik ve teşvikçisi olduğu gerekçesiyle 17 Haziran'da 22 kişiyi gözaltına aldı. Bunlar arasında; Disk Genel Başkanı Kemal Türkler, Genel Sekreter Kemal Sülker, Yönetim Kurulu üyelerinden Hilmi Güner, Şinasi Kaya ve Cavit Şarman da var. Ayrıca kanlı olaylara karışan 100 kadar kişi hakkında da takibata geçildiği bildirildi.

DİĞER SANIKLAR

16 Haziran olaylarında araba yakmak, tahrip ve tahrikte bulunmak iddiasıyla sıkı yönetimden iki gün sonra 6 işçi daha gözaltına alındı, Üsküdar Emniyet Amirliği de beşi kadın olmak üzere 27 kişi hakkında takibata geçti.

EMNİYET TEDBİRLERİ

Birinci Ordu ve Merkez Komutanlığına bağlı askeri birlikler tarafından İstanbul ve Kocaelinde alınan güvenlik tedbirleri büyük ölçüde sıklaştırıldı. Topkapı, Bakırköy, Silahtarğa, Kâğıthane, Levent ve çevresinde bulunan fabrikalar devamlı olarak askeri birliklerin gözetimi altında idi.

İzmit'te de polis Disk'e bağlı bazı sendikalarda arama yaptı ve 50 kişi gözaltına alındı.

TÜRK-İŞ'TE YAPILAN TOPLANTI

Disk'in İstanbul ve Kocaelinde düzenlediği kanlı olaylardan sonra Türk-İş Yönetim Kurulu 19 Haziran'da olağanüstü bir toplantı yaptı.

Birkaç gün devam eden bu toplantılarda, kanlı olaylar ve 274 ile 275 Sayılı Yasalarda yapılmak istenen değişiklikler yeniden gözden geçirildi. Yönetim Kurulu 20 Haziran günü kamuoyuna da bir bildiri yayınladı ve Sendikalar Kanununda yapılmak istenen değişikliğin Anayasaya aykırı olduğu yolunda, bazı öğretim üyeleri tarafından öne sürülen görüşü de cevaplandırdı.

Bildiride, konunun Anayasaya aykırılığı öne sürülürken, yapılması gerekenin yuvarlak laflarla konuyu geçiştirmek değil, hangi maddelerin Anayasayı ihlâl ettiğinin açıkça belirtilmesi öne sürülüyor, kanun değişikliği hakkında bilgi veriliyordu.

Bazı öğretim üyelerine Türk-İş'in cevabı...

Basınımda, bazı öğretim üyeleri ve yardımcılarının 274 sayılı Sendikalar ve 275 sayılı Toplu Sözleşme ve Grev Kanunlarındaki öngörülen değişikliklerin Anayasa'ya aykırı olduğu yolundaki bildirimleri yayınlanmıştır.

Bu bildiriye imza koyan öğretim üyeleri arasında, siyasi kanaatleri belii olmuş, bir siyasi partinin sorumluluğunu da taşımakta olan kişilerin bulunuşu özellikle dikkati çekmiştir. Üstelik, Anayasa'ya aykırılığını öne sürdükleri bu değişiklik teklifi, bu bilim adamlarının sorumlu görevlerde bulunduğu siyasi parti tarafından ve herhalde incelenip, onaylandıktan sonra Parlamente'ye verilmiştir.

Bu yasaların Anayasa'ya aykırı olup olmadığı konusunda son ve kesin sözü elbette Anayasa Mahkemesi söyleyecektir. Ve herhalde, kimsenin kendisini Anayasa Mahkemesinin yerine koyması, Anayasa Mahkemesine niyabeten görev görmesi mümkün değildir.

Bir konunun Anayasa'ya aykırılığı öne sürülürken, yapılması gereken, yuvarlak laflarla konuyu geçiştirmek değil, hangi maddelerin Anayasayı ihlâl etmekte olduğunun açıkça belirtilmesidir. Özellikle, bilim adamlarının bu anlayışı benimsemiş bulunmalarını bilim haysiyeti adına vazgeçilmez bir şart saymak kamuoyunun en tabii hakkıdır.

Değişiklik tasarılarının ciddi olarak incelenmesi halinde öğretim üyeleri ve yardımcılarının konuya, ön yargıların dışına çıkarak ve daha geniş bir açıdan bakmalarının mümkün olacağı inancındayız.

Türk-İş, bilim adamlarının bu yolda yapacakları ciddi bir incelemeye yardımcı olmak amacıyla bu kanun değişiklikleri hakkındaki görüşünü kısaca açıklamayı uygun görmüştür.

Bilim adamları Anayasa'ya aykırılık iddialarını başlıca iki noktada toplamaktadırlar:

- Sendika kurma hakkı kısıtlanmaktadır.
- İşçiler istedikleri sendikaya üye olmak hak ve özgürlüğünden yoksun bırakılmaktadırlar.

Acaba bu iki iddia gerçeklere ne derece uygundur. Bu sorunun cevabını 274 ve 275 sayılı kanunlar ile değişiklik tasarisini karşılaştırarak çözümleyebiliriz.

C.H.P. DEKİ DEĞİŞİKLİK

274 Sayılı Sendikalar Kanunu ile 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi ve Grev Kanununda yapılması öngörülen değişikliklerle ilgili olarak 16 Haziran'da İstanbul ve Kocaeli'nde meydana gelen olaylar, siyasi partilerin bu konudaki gö-

rüşlerini tam olarak yansıtmaması yönünden bir hayli ilgi çekici oldu.

Tasarıların önce Komisyondan, daha sonra da Millet Meclisi Genel Kurulundan dört aleyhte oyla kabul edilmesi, bu konudaki tartışmaların, siyasi olmaktan çok, Disk

274 sayılı Sendikalar Kanununun 1'inci maddesinin 2'nci bendinde sendikaların kurulmasının serbest ve ihtiyari olduğu açıklanmaktadır. Bu hüküm Anayasamızın 46'ncı maddesi gereğidir.

Değişiklik tasarısının 1'inci maddesinde de mesleki teşekküllerin kurulması serbest ve ihtiyari bırakılmıştır.

Demek ki sendika kurma özgürlüğü yönünden değişiklik tasarısı, yürürlükteki metinden farklı bir hüküm getirmemektedir. Yani işçiler önceden izin almaksızın serbestçe sendikalar kurabileceklerdir.

Değişiklik tasarısının yenilik getiren maddesi Türkiye çapında faaliyet gösterecek sendika, federasyon ve konfederasyonların kuruluş şartlarını düzenleyen 9'uncu maddedir.

274 sayılı yasanın 9'uncu maddesinde sınırlayıcı bir hükme yer verilerek, her kuruluşun Türkiye çapında faaliyet gösteremeyeceği açıklanmakta ve mevcut sendikalardan en az ikisinin bir araya gelmeleri şartı öngörülmektedir. Yani bugünkü düzende de serbestçe kurulan her sendika kendisinin Türkiye çapında faaliyette bulunduğunu iddia edememekte ve ancak bu sendikalar birleşerek Türkiye çapında faaliyet gösteren sendikalar ile federasyon ve konfederasyonlara vücut vermektedirler.

Uygulamada özellikle iş hukuku okutan değerli bilim adamlarının çok iyi bilecekleri gibi, bazı sendikalar isimlerinin başına sadece «Türkiye» kelimesini ilâve ederek, kendilerinin bu nitelikte sendika olduklarını ileri sürmüşlerdir. Ancak Yargıtay pekçok kararında, bir sendikanın Türkiye çapında faaliyet gösterdiğinin kabulü için o sendikanın çalışmalarının bütün işkolunu kapsamı gerektiğine karar vermiştir. Yani Yüksek Mahkeme işkolu sendikalarında belirli bir temsil niteliği aranması gerektiğine işaret etmiştir.

Değişiklik tasarısının 9'uncu maddesinde işkolu sendikalarının o işkolunda çalışan işçilerin en az 1/3 ünü temsil etmeleri gerektiği ve konfederasyonların da Türkiyede çalışan işçilerin en az 1/3 ünün üye sıfatı ile bir araya gelmeleri suretiyle kurulabileceği açıklanmıştır.

Bu yeni düzenlemenin Anayasa'ya aykırı bir yönü bulunmamaktadır. Yukarıda açıklandığı üzere, mahalli sendikaların kurulması serbest ve ihtiyari bırakılmakta, ancak, bunlara «eğer Türkiye çapında faaliyet gösteren bir sendika veya federasyon haline gelmek istiyorsanız, birleşin» denilmektedir.

Açıklamaların ışığı altında cevaplandırılması gereken husus şudur: Yeni Anayasamız mesleki kuruluşların serbest ve ihtiyari olmasını öngörürken, bunların parçalanmaları ve ufak ünitelere ayrılmaları amacını mı izlemektedir, yoksa birleşmeleri ve güçlenmelerini mi arzulamaktadır? Bu suale verilecek cevap meseleyi kökünden halle yeterlidir.

Anayasamız işçilerin bir araya gelmelerini ve güçlenme-

lerini öngören bir Anayasadır. Ancak Anayasada federasyon ve konfederasyonların kuruluş şartlarının düzenlenmeyeceği tabiidir. Anayasa bu konuların düzenlenmesini Anayasaya uygun olarak çıkartılacak kanunlara bırakmıştır. Ve Anayasasının 11'inci maddesinde temel hak ve hürriyetlerin Anayasasının sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla kısıtlanabileceği öngörülmüştür. Yapılan değişiklikler bir sınırlama değil Anayasaya uygun bir düzenlemedir. Bir diğer ifade ile Anayasasının sözüne ve ruhuna uygun olarak işçilerin daha güçlü sendikalarda birleşebilme imkânı tanınmaktadır. Eğer bizim Anayasamız liberal karakterli olsa idi 274 sayılı kanunun 21'inci maddesi Anayasaya aykırı olarak tasvip edilirdi. Bu maddede toplu iş sözleşmesi imzalayan sendikanın üyesi bulunmayanların o toplu iş sözleşmesinden yararlanmaları taraf sendikanın muvafakatine bağlanmıştır. Ancak Anayasasının 47'nci maddesinde işçilerin toplu sözleşme hakkından bahsedilmektedir. Eğer bilim adamlarımızın görüşünden hareket edersek madem ki Anayasa her işçiye sözleşme yapma ve ondan yararlanmak hakkını tanımıştır, o halde 21'inci maddedeki kısıtlayıcı bu hükmün anlamı nedir? Önemle belirtelim ki, uygulamada 21'inci maddenin Anayasaya aykırı olduğu yolunda herhangi bir iddia ortaya atılmamıştır. Zira bahis konusu madde işçilerin güçlü ve kuvvetli sendikalara girmelerini zorlayıcı bir hükümdür. Bu hüküm Anayasamızın temel felsefesini aksettiren ve işçileri güçlü sendikalara iten görüşe uygunluğun ifadesidir.

Öte yandan, değişiklik tasarısında sendikalara üye olmanın serbest ve ihtiyari olduğu gösterilmiştir. Yani işçiler istemedikleri bir sendikaya girmek durumunda değillerdir.

275 sayılı kanunda getirilen değişiklik ise, işçilerin daha çok sayıda bir araya gelmeleri suretiyle kuracakları güçlü sendikalardan en çok temsil niteliğine sahip sendikaya toplu iş sözleşmesi yapma hakkını vermekten ibarettir. Gerçekten bugünkü uygulamada da her sendika, toplu iş sözleşmesi yapma imkânını en çok temsil niteliği ile sınırlamaktadır. Burada yapılan, toplu sözleşme hakkının güçlü sendikalar eliyle kullanılmasıdır. Eğer böyle bir sınırlama Anayasaya aykırı ise, bugünkü düzenleme de bir büyük ölçüde Anayasaya aykırıdır. Zira bugün her sendika toplu sözleşme yapma hakkından, temsil niteliği kavramı sebebiyle faydalanamamaktadır.

Getirilen değişiklikler ile erişilmek istenilen sonuç, 1963 senesinden bu yana sayıları elliden ikibine çıkan sendikaları Anayasaya uygun olarak birleştirmek ve bu suretle işçilerin hak elde edebilme gücünü kuvvetlendirmektedir. Açıkça söylemek gerekirse yurdumuzda bugün «böl ve yönet» formülü sendikal harekete musallat olmuştur. Türk-İş işçilerin bölünmeden ve başkaları tarafından yönetilmeden haklarını ve mevcudiyetlerini koruyabilmelerinin Anayasaya uygun olduğu inancındadır.

ve TİP eylemi üzerinde geçeceği kanısını veriyordu. Ancak, hiç beklenmedik bir olayla karşılaşıldı ve 16 Haziran gününe kadar, bu tasarıların savunucusu görünen C.H.P. birden ağız değiştirdi.

21 Haziran günü gazetelerde yer alan bir haber hayli enteresan-

dı. Yedi yıl, 274 ve 275 Sayılı Kanunlarda değişiklik yapılmasını ve az sayıda sendika etrafında çok işçinin toplanmasını isteyen C.H.P. şimdi şu temayı işliyordu: «... son yıllardaki gözlemler, güçlü sendikacılık uğruna sendika tekelciliği ve tek Konfederasyon sisteminin

getirilmek istendiği, önlenmek istenen sarı sendikacılık kadar sakıncalı, tek parti rejiminden de vahim olduğu kanısını veriyor...»

C.H.P. nin bu çıkışı işçi kesiminde olduğu kadar, parlamento-da, hatta siyasi çevrelerde şaşkınlık yarattı. Herşeyden önce, bir

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU TOPLANTI HALİNDE

En büyük güvence Türk işçisi...

partinin, hele Ana Muhalefet Partisi durumunda bir kuruluşun, böylesine ani bir dönüş yapması oldukça yadırgandı. Bu dönüş, C.H.P. nin İstanbul ve Kocaelinde ki olayları yanlış bir değerlendirmeye tabi tutmasından ileri geliyordu. Ancak böyle bir değerlendirmenin, yedi yıl savunması yapılan bir konuyu kenara itmesi dahi küçümsenemezdi.

C.H.P. nin bu görüşüne parlamentoda sadece TİP katıldı, diğer partiler eski görüşlerinde ısrar ettiler.

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULUNUN YAPTIĞI AÇIKLAMA

23 Haziran günü Türk-İş Genel Merkezinin toplantı salonunda kalabalık bir gazeteci topluluğu vardı. Foto muhabirleri, televizyon kameramanları durmadan çalışıyorlardı. Uzunca bir masanın başında Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç oturmakta idi. İki gün önce Cenevre'de yapılan Uluslararası Çalışma Teşkilatı toplantısından dönen Halil Tunç, Yönetim Kurulunun aralıksız yaptığı toplantılardan son ikisine katılmıştı. Türk-İş Genel Sekreteri, Yönetim Kurulunun aldığı karar gereğince, bir basın toplantısı yaparak, son olayları kamuoyuna açıklıyordu.

Tunç, oldukça uzun süren basın toplantısında şu açıklamada bulunuyordu :

«Türk-İş Yönetim Kurulu son olaylar dolayısıyla yurdumuzun içinde bulunduğu ortamı da bütün ayrıntılarıyla incelemiştir. Yönetim Kurulu, 11 Mayıs 1970 tarihinde Erzurumda toplanan Sekizinci Kongreye sunduğu çalışma raporunda, bu konuda yer alan görüşlerin haklılığının, son olaylarla bir kere daha ortaya çıktığını tesbit etmiştir.

Türk-İş 8. Genel Kurul raporunda şöyle denmekteydi:

«Bugün bütün dünyada olduğu gibi, yurdumuz da siyasal, toplumsal ve ekonomik mücadelelerle dopdolu, çalkantılı bir döneme doğru hızla itilmektedir.

Aşırı sol uç, toplum, bir sınıf çatışması döneminden geçmedikçe, yeni Anayasamızın getirdiği siyasal ve sosyal düzen temelinden çökertilip, yenisi kurulmadıkça, işçi haklarının korunamayacağı inancındadır. Bunlar, böyle bir kanaatten kurtulamayacak kadar dogmatik olduklarından, devlet teşebbüsü yanında özel teşebbüsü de tanıyan, sınıf çatışması yerine, sınıf kaynaş-

masını geliştiren siyasal ve sosyal devleti demokratik bir oluş içinde hızlandıran her tedbiri, her reformu önlerine çıkmış bir engel olarak görmekte ve yıkmaya çalışmaktadırlar.

Diğer uç, yani aşırı sağ ise, yine demokratik rejimi ve onun müesseselerini çökertmek suretiyle halkı aldatarak, uyutarak, ezmek ve istismar etmek pahasına nüfuzunu sürdürmek ister. Demokratik rejim içinde sanayileşen ortamda, bir feodal düzen, bir vasilik ya da ağalık sistemi kurulabileceğini ve bunun yaşatılabileceğini sanan sağcılar, ulusumuzun temiz din duygularını tahrik ederek, hedeflerine ulaşma gayreti içindedirler. Bu arada bu kişiler Anayasamızı önlerinde en büyük engel olarak görmektedirler.

Bugün yurdumuzda birbirlerinin karşısında hasım cepheler halinde yer alan bu uçların mensupları tek amaçta birleşmektedirler. Bu amaç, Anayasayı ve demokratik düzeni gözden düşürüp, çökertmek ve demokrasiyi, millete, sevimsiz zararlı ve lüks bir rejim gibi göstermeye çalışmaktır.»

Türk-İş Yönetim Kurulu, son olayların Türk İşçi Hareketini biraz daha güçlendirdiğini de tesbit etmiş bulunmaktadır. İşçiler, Türk-İş'in etrafında, daha yekpare, daha azimli ve daha kararlı olarak saflarını sıklaştırmışlardır. Türk-İş Teşkilatının kararlı tutumu, Türk İşçi Hareketinin en büyük güvencesini teşkil etmektedir.

Belirli çevreler, son olayları fırsat sayarak, kamuoyuna, Türk-İş'in kanun himayesinde teşkilatlanma ve güçlenme istediği görüşünü yaymaya çalışmaktadırlar. Bu iddia haksız, insafsız ve gerçek dışıdır.

Devlet Planlama Teşkilatı, Çalışma Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Türk-İş'

in yaptığı araştırmalara göre, bugün yurdumuzda, 1 milyon 11 bin'i sendikalı olmak üzere, 1 milyon 167 bin işçi vardır. Sendikalı işçilerden 822 bin 959'u Türk-İş'e bağlı 35 federasyon ve milli sendikada toplanmıştır. Sendikalı işçilerin geri kalan 189 bin'i de Disk dahil, Türkiyede kurulu bulunan 705 işçi teşkilâtının bünyesindedir. Buna göre, Türk-İş dışındaki sendikaların herbirinin ortalama olarak 268 işçi-yi temsil ettikleri söylenebilir.

Nitekim Sendikalar Kanunu değişikliği aleyhinde bulunan Disk ve ona bağlı kuruluşların, işkollarındaki işçilerin içinde birini dahi temsil etmediği kendi itiraflarıyla tes-eil edilmiştir.

Bu ölçüde bir güce sahip olan, sendikalı işçilerin % 81,4 ünü, sigortalı işçilerin de % 70,5 unu bünyesinde toplamış bulunan Türk-İş'in teşkilatlanmak, güçlenmek için hiçbir kanunun himayesine ihtiyacı yoktur. Türk-İş bugünkü gücüne herhangi bir kanunun himayesinde mi gelmiştir ki, bundan sonra da kanun himayesi arasın. Nitekim, 274 sayılı kanunun değiştirilmesinde etkili olan prensipler, sadece Türk-İş tarafından ortaya konulmuş prensipler de değildir. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı çok sayıda sendikaların işgücünü bölüp işçiyi zayıflattığını belirterek, sendikaların birleşmesi gerektiği görüşünü savunuyordu. Birinci Beş Yıllık Plânda, «Sendikacılığımızın bugünkü durumu ve meseleleri» başlıklı bölüm aynen şöyledir :

«Bugüne kadar sendika sayısı hızla yükselmiş, aynı iş kolunda ve aynı iş yerinde bir çok sendikalar kurulmuştur. Buna karşılık sendikalı işçi sayısı sendika sayısına oranla aynı hızla artmamıştır. Bugün yurdumuzda 450 ye yakın işçi sendikası, 300 bin kadar da sendikalı işçi vardır. Bunlar 1961 yılında sanayi kesiminde çalışan işçinin yüzde 25,7'sidir. Türli sebeplerle kurulan çok sayıdaki sendikalar hem iş gü-

cünü bölerek kendilerini zayıflatmakta ve böylece görevlerini yerine getirmelerine engel olmakta hem de sendikacılığın gelişmesini baltalamaktadır. Sendikacılıktan beklenen toplumsal görevin yerine getirilebilmesi için sendikaların birleşmesi gerekmektedir.»

Sendikaların bölünmesinin önlenmesi ve bu suretle, çok sayıda işçinin az sayıda sendikada birleşmesi, bugün sendika özgürlüğünün kısıtlandığını öne süren Disk tarafından da benimsenmiş ve savunulmuş bir prensiptir. Hatta, Disk'in ana tüzüğünde, Türkiyedeki sendika sayısının 16'ya indirilmesi ana hedef olarak alınmış ve bu hedefe ulaşmak için çaba gösterileceği belirtilmiştir. Disk Ana Tüzüğü'nün 66 ncı maddesi şöyle demektedir :

«Yasalarca sendikaların işkolu sayısı her ne biçimde ve sayıda saptanmış olursa olsun, Disk için iş örgütlenme bakımından işkolu sınıflandırılması 16'dır.»

Diğer taraftan, sendika sayısının çoğalıp, işçileri böl-

mesinin önlenmesi gerektiği görüşü, daha 1963 yılında, CHP. liler tarafından hazırlanan kanun teklifinde de yer almış ve bu görüşün benimsenmesi için çaba sarfedenlerin başında zamanın Çalışma Bakanı Sayın Bülent Ecevit gelmiştir.

1963 yılında 274 sayılı Sendikalar Kanununun Mecliste görüşülmesi sırasında sayın Ecevit, bu görüşü şu sözlerle savunmuştu :

«Çalışma Bakanı Bülent Ecevit — Sayın arkadaşlarım, ben de şimdi konuşan Sayın Orhan Apaydın arkadaşımızın görüşlerine esasa itibariyle iştirak ediyorum. Bununla ilgili olarak kısa mârûzatta buluna-cağım.

Gerçekten arkadaşımızın belirttiği gibi Kalkınma Plânı, sendikacılığın toplu sözleşme düzeni içinde bir değer taşıması, görevini gereği gibi yapabilmesi için, sendikaların bölünmesi eğilimine işaret etmekte ve gerek sendikalardan gerek Devletten bu eğilimi önleyici anlayış ve tedbirleri beklemektedir.

Eğer metin, 9 uncu maddenin 2 nci bendinin (b) ve (c) fıkraları Geçici Komisyonun değiştirisinde olduğu gibi kabul edilirse, gerçekten işçi teşekküllerinin lüzumundan fazla bölünmesine yol açılmış olabilecektir. Gerçi şunu bilhassa belirtmek isterim ki, komisyon müzakerelerinde bulunmuş bir kimse olarak, komisyon asla böyle bir gelişmeye yol açmak için bu değiştirmeyi yapmış değildir. Komisyon, işçilerin sendikalaşma hürriyetlerine, teşkilatlanma hürriyetlerine herhangi bir şekilde müdahale etmekte azami çekingenliği gösterdiği için, bu değişikliği yapmıştı. Ancak, çok haklı olmakla beraber, bu çekingenliğin tatbikatta bir faydası olmayacaktır. Çünkü, iki sendika bir araya gelip federasyon kurmuş diyelim;

TÜRK-İŞ GENEL SEKRETERİ H. TUNÇ

Kararlı bir kişi...

eğer bu federasyon o iş kolundaki işçilerin çoğunluğunu temsil etmiyorsa, zaten işçilerin haklarını korumak bakımından müessir olamayacaktır; çünkü toplu sözleşme yapamıyacaktır. Aynı şekilde iki federasyon bir araya gelip konfederasyon kurdular diyelim. Biz, gerek bu kanunda, gerek Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununda gerek hazırladığımız diğer kanunlarda işçi meseleleriyle ilgili olarak karşımızda muhatap olacak bir teşekkül aradığımız zaman en çok işçiyi temsil eden «konfederasyon» diyoruz. Demek ki, istediği kadar çok sayıda konfederasyon kurulsun, en çok sayıda işçiyi temsil etmedikçe bu da pratik bir değer taşımayacaktır. Onun için, işçilerin diledikleri gibi teşkilatlanmalarına azami imkân vermek, büyük bir iyi niyet işareti olmakla beraber, sendikaların bölünmesi, lüzumsuz yere, faydasız yere, işçiye de faydasız olmayacak şekilde bölünmesine yol açılmasının da bazı tehlikeleri vardır. Onun için ben de muhterem Orhan Apaydın gibi düşünüyorum. Ve Komisyona ilk gitmiş olan Sayın İbrahim Öktem, Coşkun Kırca ve arkadaşlarının teklif ettikleri esas metne bu bakımdan dönüşmesini, yani ancak bir işkolundaki işçilerin 1/3 ni temsil eden sendikalar bir araya geldikleri zaman federasyon kurabilmeleri ve aynı şekilde mevcut birlik veya federasyonların en az üçte biri bir araya geldiği zaman Konfederasyon kurabilmelerinin daha uygun olacağı, kuvvetli güçlü ve derli toplu sendikacılık bakımından daha uygun olacağı kanaatindeyim. Bildiğim kadar bu yolda üç grubun imzasıyla bir önerge de hazırlanmıştır. Bu önergeye Hükümetçe de, plânın ışığı altında katılıyoruz.»

Ancak, Sayın Ecevit bütün gayretine rağmen, Meclise bu görüşünü kabul ettirememiş ve kanun, değişik şekilde çık-

mıştır. Bunun sonucu olarak da, yurdumuzda bir sendika enflasyonu başlamıştır.

Sendika enflasyonun ne şekilde ve ne amaçla kimler tarafından yaratıldığına iki örnek vermek isteriz.

Bir ilimizin belediye başkanı, bu işkolunda kurulu Türkiye çapında faaliyet gösteren milli sendikamızla toplu sözleşme yapmamak için yeni bir sendika kurdurmuş, baskı ile işçileri bu sendikaya girmeye zorlamış ve toplu sözleşmeyi, emrindeki sendika başkanına dikte etmiştir. İşçiler en ufak bir hak sağlayamamanın acısı bir yana, ağır iş şartları içine itilmiş ve haklarını koruyacak bir sendika gücünden de yoksun kalmışlardır. En ufak bir itiraz sesi, işveren ve sendika tarafından ortaklaşa olarak boğulmakta, işçiler işsiz kalmanın endişesi içinde ses çıkaramamaktadırlar. Düşünülmesi ki, bir belediyede bu yapılırsa, özel sektörde neler yapılmamaktadır.

İkinci örnek :

Rize'de bir sendika kurulmuştur. «Türkiye Genel Gıda Sanayii İşçileri Sendikası» adını taşıyan bu sendikanın başkanının işverenlere gönderdiği mektubu hiçbir yorum yapmadan aynen tekrarlıyoruz.

Şöyle diyor mektup :

«Sayın İşveren,

Bugün bu güzel yurdumuzda sağ ve sol kutupların çarpışmasından meydana gelen çalkantılar her geçen gün biraz daha artmakta olduğu bütün açıklığı ile malûmunuzdur.

Sayın İşveren :

İşlerinizde güçlerinizde bugünlerinizde ve yarınlarınızda kara gayeler uğruna kurulmuş meçhul kaynaklardan beslenen solcu ve tahrikçi işçi Sendikalarının tecavüzü ile karşı karşıya gelip huzursuzluğa ve dolayısıyla iş kaybına uğramamak için veyahutta uğradığımız taktirde bu zalim kuruluşların iş yerinizde yıl-

dırım hızı ile püskürtebilmeniz için seni de üye olmaya davet ediyoruz.

BİZİM SENDİKACILIK GÖRÜŞÜMÜZ :

1 — İşveren bizi sendika olarak işyerine davet eder. Biz işyerine geliriz. İşyerinde İşveren dürüst olarak tanıyıp takdir ettiği işçilerden işyeri sendika temsilcisi yaparız.

2 — İşyerinde Toplu İş Sözleşmesi yapmayı işveren istediği taktirde İşveren Toplu İş Sözleşmesini kendisi hazırlar ve bizi çağırır biz de o hazırlanan Toplu İş Sözleşmesini imzalarız.

3 — İşyerinde yapılacak olan Toplu İş Sözleşmesinde kaç senelik yapılacağını yine işveren tesbit eder ve biz de onu onaylarız.

4 — İşyerine solcu ve tahrikçi bir sendika geldiğinde işyerinin daveti üzerine biz oraya gider ve sendika olarak gücümüzü gösteririz. Aksi taktirde işyerinde Sendikanın varlığı bilinmez.

5 — Sendikamızın bu şekilde çalışmasını benimseyip kabul ettiğiniz takdirde Sendikaya kabul tarihinden itibaren ayda (500) lira aidat ödemeniz gerekir.

Bu ödeme bir işyeriniz olsada, üç işyeriniz olsada aynıdır.

Sayın İşveren :

Yarınlarını düşünüp bütün işyerini teminata bağlayıp emniyete almak arzun ise bu sendikanın seninde kara günlerinde imdadına yetişmesini istiyorsan bu mektubu iyice oku tetkik et ve hiç zaman kaybetmeden kararını ver bu ilgili müsbet menfi cevabınızı lütfen adresimize bildiriniz. Saygılarımla, Türkiye Genel Gıda Sanayi İşçileri Sendikası Genel Başkanı Musa Kâzım Çolak»

Hergün bu ve buna benzer yüzlerce olayla karşılaşmaktadır. Şu anda yurdumuzda en az 100 bin işçi bu çeşit sarı sendikalar tarafından iş-

verenlere satılmış, en ufak bir hak alamamış, en ufak bir itiraz sesi yükseltmek olanağın-
dan yoksun, kendilerini kurtaracak bu kanun değişikliğini beklemektedirler.

Bizim Anayasamız, sosyal devlet ilkesini benimsemiş sosyal bir Anayasadır. İşçi-
den, emekleriyle geçinenden yana bir Anayasadır. Biz Ana-
sayı niteliğiyle benimsiyoruz.

Şimdi karşımıza bir görüş çıkmakta, Anayasamızın, işçi-
nin ezilmesini, sömürülmesini önleme çabalarını izin vermediği öne sürülmektedir. Bir başka ifade şekliyle, işçinin bölünüp, ezilmesi durumunun devamı Anayasaya uygun sayılmakta; buna karşı, işçiyi güçlendirecek, sarı sendikalar elinde işverenlere satılmasını önleyecek çabalar Anayasaya aykırı görülmektedir.

Bu arada, yasalarda öngörülen değişikliğe karşı çıkanların durmadan tekrarladığı bir diğer husus da «sendikal özgürlük» tür.

Türk-İş Yönetim Kurulu, sendikal özgürlük anlayışını da bu vesile ile bir kere daha açıklayamayı yararlı görmektedir.

Sendika içi demokrasi sağlanmak ve sendikaların demokratik prensiplerin sınırı içinde kalmaları şartıyla, işçilerin az sayıda güçlü sendikalar etrafında toplanmasını sağlayan her türlü müeyyide sendikal özgürlüğün ta kendisidir.

Bugün sendikal özgürlüğün geliştiği ülkelerde, gerek mevzuat, gerekse sendikal prensiplerle, sendika sayısı asgariye indirilmiştir. İşçiler, Federal Almanyada 16, Hollandada 18, Avusturyada 16 sendikada toplanmışlardır. Avrupada sendika sayısı 50'yi geçen ülke adeta kalmamıştır. Bu arada, sendikacılığın beşiği sayılan İngilterede işçi hareketinin hedefi, 1971 yılı sonlarında, sendika sayısını 12'ye indirmek-
tir.

Bugün yurdumuzda, sendika özgürlüğü, batı ülkelerinden geri olmak şöyle dursun,

birçok noktalarda daha ileridir. Bu özgürlüğe rağmen, hâlâ sayısı yüzbine yaklaşan bir işçi topluluğu, sendikal hak ve özgürlüklerini kullanamıyorsa, bunun nedenini, işçinin gücünü çok sayıda sendikaya bölmüş olmasında aramak lâzımdır. Şu bir bir gerçektir ki, gerek işverenler, gerekse hükümet karşısında işçinin hak ve menfaatleri, ancak, çok sayıda işçiyi bünyesinde toplayan sendikalar vasıtasıyla korunabilir.

Bu konuda ortaya atılan bir diğer görüş de, sendika sayısının azalmasının sendikalar arası rekabeti ortadan kaldıracığıdır. Rekabet müessesesi, liberal ekonomilerin pazarlarında, bir satış söz konusu olduğu zaman geçerlidir. Sendikacılıkta satış yok, hak almak vardır. Sendikacılıkta, rekabet müessesesi, sadece işverenlerin işine yarar, buna karşı işçiyi haklarını almaktan yoksun bırakır. Sendikal özgürlükte rekabet, sendikalar arası değil, sendika içidir. Rekabet, sendika içinde işçiyi hizmet yarışı şeklinde olur.

Kaldı ki, kanun değişikliğinde işçiyi istediği sendikaya girmekten engelleyen tek bir hüküm yoktur.

Türk-İş, bu görüşlerin ışığı altında, sendikal hak ve özgürlüklerin savunucusu olmaya devam kararındadır. Hiçbir kuvvet, Türk-İş'i bu görüşleri savunmaktan alıkoyamayacaktır.

Bu arada, Anayasal bir hakkı zedelediği öne sürülen bir değer husus da kanun değişikliğinde yer alan ve işçinin sendikadan istifasının noter yolu ile olmasını öngören maddedir. Sendikasıdan ayrılmak isteyen işçinin istifasını noter vasıtasıyla göndermek zorunluğunda bırakılması, Türk-İş tarafından ortaya atılan bir görüş değildir. Bu görüş, Disk ve Disk'e bağlı kuruluşların tüzüklerinde yer almıştır. Disk'e bağlı sendikalar, bu hükmü tüzüklerine koy-

dukları zaman Türk-İş'e bağlı hiçbir kuruluşun tüzüğünde bu çeşit bir hüküm yoktu. Ancak, açılan davalarda, Yargıtay'ın da bu yolun geçerliğini onaylaması üzerine, kanun değişikliğinde bu hususa da yer verilmiştir.

Yine kanun değişikliğinde, Anayasa ve sendikal özgürlüğe aykırı olduğu öne sürülen bir diğer husus, sendikaların işkolunda temsili için işçinin üçte birini bünyesinde toplaması zorunluğudur. Aslında bu zorunluluk, bugün de ve daha ağır bir şartla mevzuatımızda yer almış bulunmaktadır. Bilindiği gibi, 274 sayılı kanunla 275 sayılı kanun yekdiğerinin tamamlayıcısıdır. 275 sayılı Toplu Sözleşme Grev Kanunu, bir milli tipte sendika ya da federasyonun işkolunda toplu sözleşme yapabilmesi için, o işkolundaki işçilerin yarısından bir fazlasını temsil etme şartını koymuştur. Bu şart yedi yıldan beri yürürlükte bulunmaktadır.

Uluslararası mevzuat olsun, yurdumuzdaki mevzuat olsun, işçiyi temsil konusunda çok sayıda işçiyi bünyesinde toplamış olmak şartını aramaktadır. Devlet, işçi ve işveren delegelerinden teşekkül eden Uluslararası Çalışma Konferansına gidecek delegelerin seçimi bu görüşü doğrulayan bir örnektir. Devletler, hükümet delegelerini tayinde tamamen serbesttirler. Fakat, işçi ve işveren delegelerini atamada bu serbestliğe sahip değildirler. Uluslararası Çalışma Teşkilâtının Anayasasına göre, devletler, işçi ve işveren delegelerini ülkelerindeki işçi ve işveren örgütlerinden en fazla temsil kudretini haiz bulunanlarla anlaşarak, tayin zorundadırlar. Bu zorunluğa uyulmadan atanan işçi ve işveren delegelerine temsil yetkisini tanımamak konferansın hakkıdır. Yurdumuzda da yürürlükte bulunan yasalar, temsil yetkisini en çok üyeye sahip işçi kuruluşlarına tanımış-

tır. 440 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleri Kanununda, Milli Prodüktivite Merkezi Kuruluş Kanununda, Sosyal Sigortalar Kanununda, İş Kanununda ve daha önce de belirtildiği gibi, 275 sayılı Toplu Sözleşme Grev Kanununda işkollarını temsil yetkisi, o işkolunda çalışmakta olan işçilerden en fazlasını bünyesinde bulunduran sendikaya tanınmıştır. Bütün bu hükümlerin Anayasa ve sendikal özgürlüğe uygun olduğunu kabul edip, aynı yönde, 274 sayılı yasada yer alacak bir hükmün, Anayasayı, sendikal hak ve özgürlükleri zedeleyeceğini öne sürmek tutarlı bir görüş sayılamaz.

274 ve 275 sayılı yasaların değiştirilip, değiştirilmemesi Türk-İş için çok önemli değildir. Ancak, uygulamada bu kanunlar, birçok huzursuzlukların doğmasına sebep olmakta, lüzumsuz çatışmaları, sarı sendikaların çoğalması ve iş gücünün bölünüp hakkını koruyamaz duruma gelmesine yol açmaktadır.

Bu kanunlardaki boşlukların giderilmesi, bu durumun önlenmesi yine bizzat işçi tarafından istenmektedir. Yoksa, Türk-İş gibi, bugüne kadar, kendini toplumun her kesimine kabul ettirmiş, hele işçinin tek umut ışığı, tek güven kaynağı haline gelmiş bir kuruluşun kanun koruyuculuğuna ihtiyacı yoktur. Ancak, Türk-İş, bu kanunları bahane ederek, «direniş» adı altında, yakıp yıkmaya, can ve mal güvenliğine kaste kadar varan bir hareket karşısında, bazı kuruluşlar gibi, paniğe kapılacak kadar inancsız da değildir.

Türk-İş sarı sendikaların elinden kurtulmak için, işçi sayılıp, Anayasal haklarını kullanan için, güçlü sendikalar da birleşmek için, bu kanun değişikliğinin gerçekleşmesini bekleyen yüz binlerce işçiyi kesin olarak korumak kararındadır.

Bugün yurdumuzda, olaylar birbirini izliyorsa, bunun

başlıca nedenlerinden biri de olayların karşısına cesaretle çıkılmayışdır.

Son olayda da böyle olmuştur.

Bazı kuruluşlar ve siyasi partiler paniğe kapılmış, «vaziyeti idare etmek» gibi ilkel bir düşünce tarzı ile, daha önceki tutum ve davranışlarından tavizler vermeye, yuvarlak ifadelerle olayların içinden sıyrılmaya çalışmışlardır.

Türk-İş Yönetim Kurulu, yüzde yüz inandığı konularda, hangi yönde gelişirse gelişsin, olayların üstüne gitme kararındadır. Türk-İş, bugüne kadar, can ve mal güvenliğine kasteden olayların karşısına çıkmıştır.

Türk-İş Yönetim Kurulu, son olayların ıyüzüzünü Türk işçisi ve kamuoyuna duyurmayay oybirliği ile karar vermiştir.

Türk-İş ve teşkilâtı, bu amaçla, yurdun çeşitli illerinde mitingler düzenleyecek, olayların ıyüzüzünü ve işçi hareketi üzerinde oynanmak istenen kumarı bütün ayrıntılarıyla açıklayacaktır.

Yukarda da ifade edildiği üzere, bugün, bu olayların teşvikçisi ve başlıca sorumlusu olan Disk, hiçbir zaman Türk-İş'le dürist mücadele metodunu seçmemiştir. Bu yüzden de güçsüzlüğün verdiği bir asabiyet içinde hareket etmektedir. Beş yıllık faaliyeti süresince, 36 işkolundan 35'inde işçinin itimadını kazanamamış bulunan Disk, kurucusu isim babası ve hamisi TİP gibi Türk işçisinden itibar görmemiştir.

Bu nedenledir ki, Disk, işçi hareketi dışında kendisine yan destekler aramış, her türlü eylemini, bu destekler vasıtasıyla uygulamaktan başka çare bulamamıştır.

Bugün, İstanbul ve İzmitte kurulu bazı fabrikalar hariç, Türkiye'de Disk'i tutan işyeri kalmamıştır. İstanbul ve İzmitteki bir kısım fabrikalar-

da halâ tutunmakta oluşu da işverenlerin desteğinden ileri gelmektedir. Disk'in yan destekleri vasıtasıyla işgal ve tahrip hareketlerine girişeceğinden bir kısım işverenler, işçiyi Disk'te kalmak için baskı altında tutmaktadırlar.

Türk-İş Yönetim Kurulu, yaptığı son toplantısında bütün bu gerçeklerin ışığında bundan sonra tutacağı yolu tesbit etmektedir.

Elbette Türk İşçi Hareketinin bütün bu olaylara karşı söyleyeceği sözü vardır ve görüşünü kamuoyuna duyurmak için birçok metod bulunabilir.

Türk-İş Yönetim Kurulu çalışmalarına yarın da devam edecek ve düzenleyeceği mitinglerin yer, gün ve saatlerini belirleyecektir.»

İŞVERENLER DE KANUNA KARŞI ÇIKTI

TİP ve Cumhuriyet Halk Partisinden sonra, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu da Sendikalar Kanunu ile Toplu Sözleşme ve Grev Kanununa karşı çıktı.

Konfederasyon Başkanı Halil Kaya, düzenlediği basın toplantısında, her iki kanunun bazı hükümlerine karşı olduklarını söyledi, tasarayı memleket gerçeklerine uygun bulmadıklarını belirtti.

İşveren Konfederasyonu Başkanı şöyle diyordu:

«Çalışma hayatının ana kanunlarından olan Sendikalar Kanunu ile Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu tasarılarının Komisyonunda yapılan görüşmelerinde ümit verici olmadığını söylemiştik. Ayrıca, çalışma hayatımızın yarınını kapsayacak olan bu ana kanunların, Türkiye'de gerçeklerinin dikkate alınarak çıkarılmaması halinde, çalışma barışının tehlikeye düşeceğinden endişeli olduğumuzu belirtmiştik. Bütün bu söylediklerimiz, dikkate alınmadığı için, İstanbul'da bilinen olaylar olmuş ve kardeş kanı dökülmüştür.»

Ve böylece, TİP ve Disk işverenlerle aynı görüşleri paylaşıyor-

lardı. Ama ayrıldıkları bir nokta vardı; işverenler son olayları anarşi yaratma çabası olarak görmekte idiler. Nitekim Halil Kaya bu konudaki görüşlerini şöyle açıklıyordu :

«İşverenler olarak, bu kanunların bazı hükümlerine karşıyız. Bizler, kanunlara karşı olan bu tutumumuzu tasarılar Meclisi verildiği andan itibaren belirtmiş ve itirazlarımızı bildirmiştik. Ancak biz gürlüğü yerine sükûneti, anarşi yerine kanun hakimiyetini istediğimiz için, itirazlarımızı meşru yollardan açıkladık. İki meclis ve Anayasa Mahkemesinin bulunduğu bir düzende, anarşik hareketlere lüzum olmasa gerektir.»

İşveren Konfederasyonu Başkanı, bu arada, üniversitelere ve bazı siyasi partilere de tarizde bulunuyor, tutumlarının anarşiye prim verme anlamına geldiğini şu cümlelerle açıklıyordu :

«Biz, daha önce tehlikeyi işaret ettiğimiz halde, sanki aydan ses geliyormuş gibi susan üniversite ve siyasi partiler, can ve mal kaybına sebep olan olaylardan sonra uyanmışlardır. Fakat, bu uyanışın, maalesef anarşiye prim verme şekline dönmekten endişe etmekteyiz.»

TÜRK-İŞ MİTINGLER DÜZENLİYOR

Yönetim Kurulu, bir hafta süren toplantıları sırasında 24 Haziran'da bir açıklamada bulundu ve 28 Haziran Pazar günü Ankara'da Selim Sırrı Tarcan Spor salonunda büyük bir toplantı yapılacağını Temmuz ayının ilk haftasında da İzmir, Adana, Kayseri, Bursa ve Samsun'da mitingler düzenlendiğini bildirdi.

Bu toplantıya, Türk-İş'e bağlı Federasyon ve Milli Sendika İcra Kurulları ile onlara bağlı sendika ve şube başkanlarının katılması kararlaştırıldı. Toplantıda, son olaylar ve izlenecek politika saptanacaktı.

YABANCI SENDİKACILARIN İDDİALARI

Disk bir yandan içeride elinden geldiğince propagandasını

sürdürürken, bir yandan da yurt dışında uzun süreden beri ilişkiler kurduğu bazı uluslararası işçi kuruluşları yöneticilerini tahrik ederek Türkiye'ye davet etmiş, son kanlı olayları kendi bildiğince göstermeğe çalışıyordu.

Bu yabancı sendikacılar, özellikle Disk yöneticileri ve TİP ileri gelenleri ile görüşmelerde bulundular, Türk-İş'e gelmek lüzumunu dahi hissetmediler. Bu hareketleri de onların peşin hükümlü bir araştırma yaptıklarını gösteriyordu. Nitekim daha sonra bir demeç vererek, 274 sayılı yasada yapılmak istenen değişikliğin sendikal özgürlüğü ortadan kaldıracağını da iddia ettiler.

26 Haziran günü, Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç bu konu ile ilgili olarak bir demeç verdi ve yabancı sendikacıların tutumu hakkında enteresan açıklamalar da bulundu.

Tunç demecinde şunları söyledi :

«Basınımızda, Uluslararası kuruluşların temsilciler oldukları öne sürülen bazı kişilerin, 274 sayılı yasalarda yapılan değişikliklerin sendikal özgürlüğü ortadan kaldırdığı, sendika tekelini yarattığı yolunda demeçleri yayınlanmıştır.

Bu kişileri Türk-İş yakından tanımaktadır. Bu şahıslar, Disk'i kurulduğu günden bu yana desteklemeye çalışmış, bugüne kadar, Batı Avrupa ülkelerinde, Türk-İş hakkında asılsız haberler yaymış, ithamlarda bulunmuşlardır. Ancak, Batı Avrupa sendikacılığı bu yaygaraya kulak asmamıştır. Son olaylar, bu şahıslar için yeni bir fırsat olmuş, yıllardır Avrupada yaptıklarını bu defa, yurdumuzda, sanki uluslararası sendikacılık hareketinin temsilcileriymiş gibi konuşarak yapmaya çalışmışlardır.

Yurdumuza maksatlı olarak çağrılan bu şahıslar, bütün temaslarını yine maksatlı olarak yapmışlardır. Maksat o kadar açıktır ki, Türk-İş'le temas edip, görüşünü öğrenmek gereğini dahi duymamış-

lardır.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, sendikaları karakterlerine göre bir ayrıma tabi tutarken, bir sınıf sendikayı da şu şekilde tarif etmektedir :

«Sendikanın amacı, işçileri işyerlerinde korumak, toplu pazarlık vasıtasıyla çalışma şartlarını geliştirmek, genel hayat şartlarını iyileştirmek, toplum sorunları hakkında işçi görüşünün duyurulmasına aracı olmaktır. Sendikaların «amaçları» ile ilgili bu görüş, sendikal amaçlar konusunda yekdiğeriyle çatışan ideolojilerin ve teorilerin ortaya atıldığı bu dönemde son derece önemlidir. Bazı bölgelerde, «sendikalist okul» ismiyle anılan bir ekole göre, sendikalar, liderleri tarafından sadece hükümetleri devirmek için kullanılmalıdır. Bir diğer ekol, sendikaların amacının, «uzlaşmak bilmeyen bir sınıf mücadelesi» olduğunu öne sürmekte, şiddet yoluyla siyasi gücü elde etmek için, işçi sınıfının «ihtilalci yönden şuurlandırılması» gerektiğini savunmaktadır. Bu düşünce, bu amaca, sınıf savaşını keskinleştirerek ulaşılabileceğini belirtmekte ve sendikaları bu görüşün aracı kabul etmektedir...»

Yurdumuzu ziyaret ederek, fetvalar veren bu sendikacılar, Avrupada, «sendikaların amacının, uzlaşmak bilmeyen bir sınıf mücadelesi olduğunu öne süren, şiddet yoluyla siyasi gücü elde etmek için, işçi sınıfının ihtilalci yönden bilinçlendirilmesi gerektiğini savunan ve bu amaca, sınıf savaşının gerçekleştirilerek ulaşılabileceği» görüşünü benimseyen sınıfa dahil olarak bilinmektedirler. Bu görüş sahipleri, aynı inançların Türkiye'deki temsilcisi olarak bilinen Disk'i savunmak, onun haksızlıklarını örtbas etmenin telaşı içinde görünmektedirler.

Türkiyede, sendikal hak ve

Türk-İş'in yayınladığı beyanname...

«Geçtiğimiz günlerde üzücü olaylarla karşılaştık. Bu vatanın evlâtları birbirlerine silâh çekti; üç yurttaşımız öldü, yüzlerce yurttaşımız yaralandı.

«Neden bunlar, bu kanlar niye döküldü» sorusu, şimdi bütün Türk halkını meşgul ediyor.

Sendikalar Kanununda yapılan değişiklik bahane edilecek, işçi arkadaşlarımıza; sendikalaşma hakkının yok edildiği, sendikaların kapanacağı söylendi. Toplu sözleşme hakkının ortadan kaldırılacağı söylentileri yayıldı. Sendikal haklarını korumaları için sokağa dökülmeleri telkin edildi.

KANUN DEĞİŞİKLİĞİ NELER GETİRİYOR

Gerçekten kanun değişikliği sendikalaşma hakkını yok ediyor mu? Gerçekten işçilerin sendikal haklarına bir tecavüz mü var?

Bu soruların cevabını verebilmek için kanun değişikliğinin neler getirdiğine bir bakmak yararlı olacaktır.

Sendikalar Kanunu değişikliğinin getirdiği en önemli yeniliklerden biri, millî sendika sayılabilmek için, bir sendikanın o işkolundaki işçilerin üçte birini teşkil etmesi şartıdır.

Bugün yürürlükte bulunan Kanuna göre ise, her önüne gelen, sendika kurmakta ve Türkiye çapında faaliyet gösteren millî sendika olduğunu öne sürerek, her türlü denetimden uzak, bildiğince hareket etmektedir. Türkiye'de 1963 ten önce 200 sendika bulunmaktaydı. Bu sendikalar Türk-İş tarafından birleştirilerek sayıları 50'ye kadar indirilmiştir. 1963 yılından bu yana ise, sendika sayısı hızla artmış ve bin'in üstüne çıkmıştır.

Devlet Planlama Teşkilâtı, Çalışma Bakanlığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Türk-İş'in yaptığı araştırmalara göre, bugün yurdumuzda 1 milyon 11 bin'i sendikal olmak üzere, 1 milyon 167 bin işçi vardır. Sendikalı işçilerden 822 bin 959'u Türk-İş'e bağlı 35 federasyon ve millî sendikada toplanmıştır. Sendikalı işçilerin geri kalan 189 bin'i de Disk dahil, Türkiye'de kurulu bulunan 705 işçi teşkilâtının bünyesindedir. Buna göre, Türk-İş dışındaki sendikaların herbirinin ortalama olarak 268 işçiyi temsil ettikleri söylenebilir.

Nitekim Sendikalar Kanunu değişikliği aleyhinde bulunan Disk ve ona bağlı kuruluşların, işkollarındaki işçilerin üçte birini dahi temsil etmediği kendi itiraflarıyla tescil edilmiştir.

HAKLARI KORUNAMAYAN İŞÇİLER

Bu sendikaların en büyük kötülüğü yine işçi arkadaşlarımıza dokunmaktadır. Toplu sözleşmelerde, işçiyi satmakta işçiye en ufak bir hak sağlamadan, ya da çok ufak haklar sağlamış görünerek, işverenlerle işbirliği yapmaktadırlar. Bugün yurdumuzda, bu çeşit sendikaların kurulmuş olması yüzünden, halâ doğru dürüst zam alamamış, hakları korunamayan binlerce işçi kardeşimiz vardır. İşverenlerin baskısı ile bu çeşit sarı sendikalara üye olmaya zorlanmakta, kanundaki aksaklıklar yüzünden ve imzalanan toplu sözleşmelerde yer alan bazı hükümler nedeniyle, bu sendikalardan ayrılmamaktadır. Yürürlükteki kanun bu aksak yönüyle, Türki-

ye'de sarı sendikaların doğmasına yol açmıştır. Yine aynı sebepten, yurdumuzda işçinin sırtından geçinen, aslında sendikacılıkla yakından uzaktan hiçbir ilişkisi olmayan bir asalaklar sınıfı türemiştir. Bu kişiler, bir yandan işçinin ödediği aidatları çarçur etmekte, bir yandan da işverenlerden el altından beslenmektedirler.

«SARI SENDİKALARA NE ZAMAN «DUR» DENECEK...»

Türk işçi hareketi yıllardan beri bu durumun ızdırabını çekmekte, bu çeşit sendikalarla mücadele etmektedir. Ezilen, toplu sözleşmelerde hiçbir hak alamayan, işverenler tarafından baskı altında tutulan işçiler haklı olarak şu soruyu sormaktadırlar: Bizim bu sarı sendikalar tarafından ezilmemiz, horlanmamıza ne zaman «dur» denilecek?

İşte Sendikalar Kanununda yıllardan beri istenen değişikliğin amacı, sarı sendikalar tarafından sömürülen işçi kardeşlerimizi kurtarmaktır. Bu, kesin bir zorunluluğun ifadesidir. Artık, ülkemizde sarı sendikacılık ortadan kalkmalıdır, tabeî sendikacılığı yok olmalıdır. Bunlar yerini, işçiye hizmeti gaye edinen gerçek sendikacılığa bırakmalıdır. İşçiyi, beş-on kuruşa satan bu sendikaların sömürdüğü işçi kardeşlerimiz gerçekten işçi hakkını koruyan sendikalardaki diğer işçilerin yanında yer almalı ve haklarını daha iyi koruma, daha güçlü olma imkânına kavuşmalıdırlar. Dünyanın her yerinde yıllarca önce uygulanmış bir formül vardır: Böl ve yönet. Aynı formül bugün yurdumuzda uygulanmaktadır. İşçileri çok sayıda sendikaya bölüp, güçsüz bırakmak isteyenler, işçinin birleşmesini sağlayacak kanun değişikliğine karşı çıkmaktadırlar.

İŞÇİYİ GÜÇSÜZ BIRAKMAK İSTEYEN ÇIKARCILAR

Sendikalar Kanunundaki değişiklikten korkanlar, işçinin birleşip, daha güçlü olmasını istemeyenler; menfaat kapılarının kapanacağını gören çıkarıcılar.

Bugün Sendikalar Kanunu değişikliğine karşı çıkanlar, daha düne kadar, yürürlükteki Sendikalar Kanununun çok sayıda sendika kurmasına müsaade ettiğini söyleyip, bu kanundan şikâyet ediyorlardı.

İşte bir örneği. Daha 7-8 ay önce, 4 Ekim 1969 tarihinde Disk Başkanı, Türkiye radyolarında TİP adına yaptığı seçim konuşmasında aynen şöyle demişti:

«Elbette Anayasa'da, sendika özgürlüğü, yani işçinin sendika seçme, istediği sendikaya üye olma hakkı teminat altına alınmış olmasına rağmen, işverenlerden yana olan veya işverenlerin kurduğu bir sürü sendikalara cevaz veren 274 sayılı Sendikalar Kanunu çıkar ve işçiler bu sarı sendikalardan kurtulmak için ölümü göze alıcı olaylara başvurmaya mecbur bırakılırlar.»

7 - 8 ay önce bir sürü sendikanın doğmasına yol açtığı için 274 sayılı Sendikalar Kanunundan şikâyet eden Disk Başkanı bugün bu şikâyetleri ortadan kaldıracak tasarıya karşı çıkmaktadır. Yine aynı şekilde «işçiler birleşiniz» denilerek, işçileri gerçekten birleştirecek kanun değişikliği önlenmek istenmektedir.

Bu tutumun ne iyi niyetle, ne gerçek sendikacılıkla ilgili vardır.

SENDİKACILIK MERTLİK İŞİDİR

Sendikacılık mertlik işidir. Sendikacılık dürüstlük işidir. Gerçek sendikacı, işçiden yana sendikacı, işçiyi sokağa döktüp, ondan sonra da «benim bu işlerden haberim yok, suçum

yok, bu işçileri tasvip etmiyorum» diye kenara çekilmez, işçiyi terkedip kaçırmaz.

Ama Disk Başkanı bunu da yapmıştır.

İstanbul'daki olayların suçunu işçi kardeşlerimizin omuzuna yüklemiş, onları ateşe atıp, onların hayatlarıyla oynayıp, sonra da kendini kurtarma çabasına girmiştir.

DISK NEREDEYDİ?..

Sevgili işçi kardeşlerimiz,

İşçiden yana çalışmaların hiçbirinde ortada görünmeyen Disk, işçinin güçlenmesi söz konusu olunca, bunu engelleme çabalarının başında yer alıyor. Türk-İş, asgari ücretleri çıkarmak için mücadelelerin en ağırını verirken Disk neredeydi? Emeklilik yaşının 55'e indirilmesi, emeklilik ücretinin yüzde 70'e çıkarılması için Türk-İş herşeyini ortaya koymuş, çaba sarfederken Disk neredeydi? Bırakın işçi hakları için çaba sarfetmeyi, 24 Ağustos mitingini sabote etmek için uğraşmıyor muydu? Türk-İş, İşsizlik Sigortası Kanunu için teklif hazırlarken, Tarım-İş Kanunu teklifini, İşçi Yardımlaşma Kurumu Kanunu tekliflerini hazırlarken Disk neredeydi? İşçi-memur ayrımının işçi lehine çözümlenmesi için Türk-İş geceyi gündüze katıp çalışırken Disk neredeydi?

DÖKÜLEN KARDEŞ KANLARININ VEBALİ

Dün şikâyet ettiği kanunda, şikâyet ettiği maddeler değişince, «sendika hürriyeti» elden gidiyor diye bağırırlar, işçiyi kıskırtırlar, dökülen kardeş kanlarının vebalini hayatları boyunca taşıyacaklardır.

Gerçek ortadadır. Sendikalar Kanunu değişikliği, işçinin birleşmesini, güçlenmesini ve bu suretle haklarını daha rahat koruma, sosyal adalet mücadelesinde daha başarılı olma imkânını sağlamaktadır.

Değişiklik, işçiyi işverene satan sarı sendikalara «dur» demektedir.

Değişiklik, sendikaların hesaplarının, bağlı olduğu konfederasyonlarca denetlenmesi imkânını getirmektedir. Bir takım çıkarıcı sözde sendikacıların, işçinin parasını çarçur etmesine, astronomik maaşlar almasına, hesabı verilmeyecek harcamalar yapılmasına engel olmaktadır. Değişiklik, işyerlerindeki sendika temsilcilerinin daha güven içinde çalışmalarını sağlamaktadır.

Bu değişikliklere karşı çıkanlar, bütün bu hükümlerin gerçekleşmesini istemeyen, işçiyi değil, sadece kendilerini düşünen çıkarıcılardır.

KIZIL İHTİLÂLİN PROVASI

Ve bu çıkarıcılar, işçilerin arasına girerek, işçileri «**sendika hürriyeti elden gidiyor**» sözleri ile tahrik etmiş, sokağa dökmüşlerdir. İşçi, sendikal haklarını korumak amacıyla sokağa çıkmış ama onu sokağa çıkaranlar, gerçekte bir kızıl ihtilâlin provasını yapmışlardır.

Sendikal haklarımızın en ufak bir şekilde zedelenmesine meydan vermeden, güçlü sendikalarda birleşerek, ileri haklar elde edeceğiz. Bunu yaparken, hür sendikacılığın sadece demokratik rejimde bulunduğunu bilerek, rejimimize, Anayasamıza sahip çıkacağız.

DEĞİŞİKLİĞİ İŞÇİ KARDEŞLERİMİZ İSTİYOR

274 ve 275 sayılı yasaların değiştirilip, değiştirilmemesi Türk-İş için çok önemli değildir. Ancak, uygulamada bu kanunlar, birçok huzursuzlukların doğmasına sebep olmakta, lüzumsuz çatışmalar, sarı sendikaların çoğalması ve işgücünün bölünüp hakkını koruyamaz duruma gelmesine yol aç-

maktadır.

Bu kanunlardaki boşlukların giderilmesi, bu durumun önlenmesi yine bizzat işçi tarafından istenmektedir. Yoksa, Türk-İş gibi, bugüne kadar, kendini toplumun her kesimine kabul ettirmiş, hele işçinin tek umut ışığı, tek güven kaynağı haline gelmiş bir kuruluşun kanun koruyuculuğuna ihtiyacı yoktur. Ancak, Türk-İş, bu kanunları bahane ederek, «**direniş**» adı altında, yakıp yıkmaya, can ve mal güvenliğine kasde kadar varan bir hareket karşısında, bazı kuruluşlar gibi, paniğe kapılacak kadar inançsız da değildir.

Türk-İş sarı sendikaların elinden kurtulmak için, işçi sayılıp, Anayasal haklarını kullanmak için, güçlü sendikalarla birleşmek için, bu kanun değişikliğinin gerçekleşmesini bekleyen yüzbinlerce işçiyi kesin olarak korumak kararındadır.

Bugün yurdumuzda, olaylar birbirini izliyorsa, bunun başlıca nedenlerinden biri de olayların karşısında cesaretle çıkılmayışıdır.

Son olayda da böyle olmuştur.

Bazı kuruluşlar ve siyasi partiler paniğe kapılmış, «**vaziyeti idare etmek**» gibi ilkel bir düşünce tarzı ile, daha önceki tutum ve davranışlarından tavizler vermeye, yuvarlak ifadelerle olayların içinden sıyrılmaya çalışmışlardır.

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULUNUN KARARI

Türk-İş Yönetim Kurulu, yüzde yüz inandığı konularda, hangi yönde gelişirse gelişsin, olayların üstüne gitme kararındadır. Türk-İş, bugüne kadar, can ve mal güvenliğine kasdeden bütün olayların karşısına çıkmıştır.

Türk-İş Yönetim Kurulu, son olayların içyüzünü Türk işçisi ve kamuoyuna duyurmaya oybirliği ile karar vermiştir.

Türk-İş ve teşkilâtı, bu amaçla, yurdun çeşitli illerinde mitingler düzenleyecek, olayların içyüzünü ve işçi hareketi üzerinde oynanmak istenen kumarı bütün ayrıntılarıyla açıklayacaktır.

DISK'IN YAN DESTEKLERİ

Yukarda da ifade edildiği üzere, bugün, bu olayların teşviikçisi ve başlıca sorumlusu olan Disk, hiçbir zaman Türk-İş'le dürüst mücadele metodunu seçmemiştir. Bu yüzden de güçsüzlüğün verdiği bir asabiyet içinde hareket etmektedir. Beş yıllık faaliyeti süresince, 36 işkoldan 35'inde işçinin itimadını kazanamamış bulunan Disk, kurucusu, isim babası ve hâmilî TİP gibi Türk işçisinden itibar görmemiştir.

Bu nedenledir ki, Disk, işçi hareketi dışında kendisine yan destekler aramış, her türlü eylemini, bu destekler vasıtasıyla uygulamaktan başka çare bulamamıştır.

TÜRK-İŞ'İN HEDEFİ

Sevgili işçi kardeşlerimiz,

Türk-İş'in 25 ilkesinde temel yapısını bulmuş, demokratik düzen ve sosyal adalet içinde kalkınmış bir Türkiye hepimizin varmak istediğimiz hedeftir. Bu hedefe varmak için işçiler olarak, hangi siyasi kanaate sahip olursak olalım, önce işçi olduğumuzu düşünerek gerçek sendikalarda birleşmek, güçlü olmak zorundayız. Biz güçlü olduğumuz ölçüde, ilkelerimizi gerçekleştirecek, sosyal adaleti ve kalkınmayı gerçekleştirebileceğiz. İdealimizdeki Türkiye'ye ancak bu yoldan hareket ederek varabiliriz.

Kardeş kavgası ise, bizi karanlık uğurlara atar ve bizden sonra gelecek kuşaklar bizi lânetle anar.»

özgürlükler, en az Batı ülkele-
ri sendikacılığının sahip oldu-
ğu hak ve özgürlükler kadar
dır. Hatta, yasalarda yapıla-
cak değişiklikler, sendikal öz-
gürlüğü daha da ileri bir dü-
zeyeye ulaştıracaktır.

Uluslararası kuruluşları
temsil ettikleri öne sürülen bu
kişiler, Türkiye'de bir sendika
tekeli yaratılmak istendiğini
söylemekte ve bu durumu kı-
namakta, Türk-İş'in Uluslar-
arası kuruluştan çıkarılacağı-
nı iddia etmektedirler. Eğer
bu görüşün geçerli olduğunu
kabul edersek, başta bu kişi-
lerin ülkeleri olmak üzere di-
ğer bütün Avrupa ülkelerinin
daha yıllar önce Uluslararası
kuruluştan çıkarılmış olması
gerekirdi. Eğer, çok sayıda iş-
çinin az sayıda sendikada bir-
leşmesi, sendika tekeli yarat-
maksa, bütün Avrupa ülkele-
rinde yıllardanberi sendika te-
keli yaratılmış demektir. Hür
Sendikacılığı benimsemiş de-
mokratik ülkelerin tümünde,
işçiler, işkollarında kurulu tek
sendikada birleşmiş bulun-
maktadırlar. Örneğin, işçiler
Almanyada 16, Avusturyada 16,
Belçikada 14 sendikada top-
lanmışlardır. İngilterede he-
def önümüzdeki yıl içinde sen-
dika sayısını 12'ye indirmek-
tir.

Yurdumuza gelen ve ulus-
lararası kuruluşları temsil et-
tikleri öne sürülen kişilere gö-
re, bu durumda bütün bu ül-
kelerde de sendika tekeli bu-
lunmaktadır.

Buna karşı Türk-İş'in de
üyeleri bulunduğu Uluslararası
Hür İşçi Sendikaları Konfede-
rasyonu (ICFTU), sendikaları
şöyle tarif etmektedir:

«Sendika, işçilerin, işlerin-
de korunabilmek, çalışma
şartlarını toplu pazarlık vası-
tasıyla geliştirmek, hayat şart-
larını iyileştirmek, doğal hak-
larını savunmak, toplum ve si-
yasal sorunlar üzerinde gö-
rüşlerini etkili bir şekilde açık-
layabilmek amacıyla biraraya
gelerek kurdukları demokratik
kuruluşur».

Uluslararası Hür İşçi Sen-

İŞÇİ HAREKETİ YÖNETİCİLER TOPLANTISI

Kararlı ve güçlü topluluk

dikaları Konfederasyonu, iş-
çilerin güçlenmesi için mut-
laka birleşmeleri gerektiği gö-
rüşünü benimsemekte, ancak
sendikal özgürlüğün zedelen-
memesi için de sendikaların
yönetiminin demokratik olma-
sı gerektiği tezini savunmakta-
dır.

Türk-İş'e göre, sendikal
özgürlük, işçilerin biraraya
gelmeleri fakat, sendika içi
demokrasinin sağlanması de-
mektir. İşçiler biraraya top-
lanmalı, ancak, sendikanın yö-
netiminde kesin bir söz sahibi
olmalıdırlar. Sendika yönetici-
leri demokratik esaslara göre
seçilmeli, değiştirilebilmeli,
sendikaların yönetim ve dene-
timi işçiler tarafından yapıla-
bilmelidir. Oysa, bugün yurdu-
muzda kurulu yüzlerce sendi-
ka bütün bu ilkeleri açık açık
ihlâl etmektedirler. Örneğin,
bazı sendikaların, yöneticileri,
genel kurullarına katılacak de-
legeleri bizzat seçmekte ve bu
suretle işçinin kongrelerdeki
söz hakkını peşinen ortadan
kaldırmaktadırlar. Yine bazı
sendikalar, kongrelerini işçiye
kapamakta, işçinin gitmeyece-
ği lüks otel salonlarında, iste-
medikleri kimselerin katılma-
dığı bir çeşit aile kongreleri
yapmakta; ne hesapları ne de
çalışmaları hakkında en ufak
bir hesap bile vermeden, ye-
niden seçtiklerini ilân et-
mektedirler. Türk-İş Sendikal
özgürlüğü asıl bu çeşit davra-
nışların zedelediği, bu çeşit

davranışların uluslararası hür
sendikacılık ilkelerine aykırı
olduğu inancındadır.

Yapılan kanun değişiklik-
leri, bu çeşit «kapalı kapı ardı
kongrelerini» de ortadan kal-
dıracak ve her sendikanın
üyeleri işçiye hesap vermesini
sağlayacaktır. Bir takım sözde
sendikacıların bu kanuna kar-
şı çıkış nedenlerinden biri de
bu açıklıktan korkmalarıdır.
Oysa, demokrasi açıklık rej-i-
midir ve demokratik sendika-
ların bu ilkeyi tam olarak be-
nimseyip, uygulamalarıyla
ki sendikal özgürlük koruna-
bilir.

Yurdumuzu ziyaret ederek
uluslararası işçi hareketi adına
demeçler vermeye kalkışan ki-
şiler de aslında, Uluslararası
Hür İşçi Sendikaları Konfede-
rasyonunun bu görüş ve ilke-
lerini bilmektedirler. Ancak
gaye gerçeği görmek değil de
doktrin dostlarının hatalarını
örtbas etmek olursa, ilkeler
yok farzedilebilmektedir.

Türk-İş, bu kişilerin ver-
dikleri demeçleri, son olaylar
ve kanunlarda yapılması ön-
görülen değişiklikler hakkın-
da daha önce gönderdiği rapo-
ra ek olarak, Uluslararası Hür
İşçi Sendikaları Konfederasyo-
nuna gerekli işlemi yapması
dileğiyle bildirmiştir.»

İŞÇİ HAREKETİ YÖNETİCİLER TOPLANTISI

274 Sayılı Sendikalar Kanunun-
da yapılması öngörülen değişiklik-
leri görüşmek ve İstanbul ile Ko-

caesinde meydana gelen kanlı olaylardan sonra izlenecek politikayı teşkilata duyurmak üzere Türk-İş tarafından düzenlenen toplantılardan ilki 28 Haziran günü Ankara'da Selim Sırrı Tarcan Spor Salonunda yapıldı.

Türk-İş'e bağlı Milli Sendika ve Federasyon İcra Kurulları ile onlara bağlı sendika ve şube başkanları ve civar illerden gelen büyük bir kalabalığın izlediği toplantı heyecanlı geçti.

«Türk İşçi Hareketi Yöneticiler Toplantısı» olarak nitelenen toplantıda konuşan hatipler, İstanbul olaylarını kınadılar ve bunun bir «ihtilâl provası» olduğunu, kanunlarda yapılmak istenen değişikliğin, Türk İşçi Hareketini güçlendirmeyi hedef aldığını söylediler.

HALİL TUNÇ KONUŞUYOR

Toplantıda ilk konuşmayı Türk İş Genel Sekreteri Halil Tunç yaptı, İstanbul ve Kocaeli olaylarını eleştirdi «Koparılan fırtına, Sendikalar Kanununun değiştirilmesi değildir. Kamuoyu yanıtılıyor, bu olaylar bir kızıl ihtilâl provasıdır. Türk-İş bu provalara, bu direnmelere bütün gücüyle karşı çıkacaktır» dedi.

Halil Tunç daha sonra şöyle konuştu :

«Sendikalar Kanununda yapılacak değişiklikler bahane edilerek kardeş kanı döküldü. Bunun nedenleri bütün Türk halkını meşgul ediyor. Bu soruların cevabını vermek için kanun değişikliğinin neler getirdiğine bakmak bizler için yararlı olacaktır. Türkiye'de 1963 den önce 200 sendika bulunmaktaydı. Bu sendikalar Türk İş tarafından bileştirilerek sayıları 50'ye kadar inmişti. Bu tarihten sonra ise, sendika sayısı hızla artarak binin üstüne çıkmıştır. Bugün yurdumuzda, 1 milyon 11 bini sendikalı olmak üzere 1 milyon 167 bin işçi vardır. Sendikalı işçilerden 822 bin 959'u Türk-İş'e bağlı 35 federasyon ve milli sendikada toplanmıştır. Geri kalan 189 bini de Disk dahil Türkiye'de bulunan 705 işçi teşkilatının bünyesindedir. Bu-

na göre Türk-İş dışındaki sendikaların herbirinin ortalama olarak 268 işçiyi temsil ettikleri söylenebilir. Son zamanlarda sendikacılıktan uzaktan yakından ilgisi bulunmayan bir asalaklar sınıfı türemiştir. Bunlar işçiler üzerinde kumar oynamakta, işçilerin ödediği aidatları çarçur etmektedir. Bu sarı sendikalar tarafından ezilmeyeceğimize diyeceğiz. İşçiden yana çalışmaların hiçbirinde ortada görünmeyen Disk, işçinin güçlenmesi sözkonusu olunca bunu engelleme çabalarının başında yer alıyor. Türk-İş işçilerin asgari ücretlerini çıkarmaya uğraşırken, emeklilik yaşının 55'e indirilmesi, ücretlerinin de yüzde 70'e çıkarılması için uğraşırken onlar neredeydi? Koparılan fırtına Sendikalar Kanununun değiştirilmesi değildir. Kamuoyu yanıtılıyor, bu olaylar bir kızıl ihtilâl provasıdır. Türk-İş bu provalara, bu direnmelere bütün gücüyle karşı çıkacaktır...»

Türk-İş'in kanun himayesinde sığınmak istediğini öne sürenlerin yanıldığını bildiren Türk-İş Genel Sekreteri «Biz kanun himayesine sığınacak teşkilat değiliz. Biz işçinin gönlünde taht kurmuş bir teşkilatız» dedi.

FERİDUN ŞAKİR ÖĞÜNÇ'ÜN KONUŞMASI

Daha sonra konuşan Ulaş-İş

FERİDUN ŞAKİR ÖĞÜNÇ

Ulaş-İş Federasyonu Başkanı

BURHANETTİN ASUTAY

İşçi Milletvekili

Federasyonu Başkanı Feridun Şakir Öğünç, çıkarılmak istenen 274 ve 275 sayılı kanunların, Türk işçilerini daha güçlü hale getirmeyi hedef aldığını ve Anayasaya aykırı olmadığını söyledi, kanunların hazırlanış şekli ve getirdiği yenilikler hakkında uzun açıklamalarda bulundu.

ASUTAY KÜRSÜDE

Öğünç'ten sonra söz alan Burhanettin Asutay, tasarılar hakkında açıklamalarda bulundu ve şöyle dedi :

«Genel Kurullarda seçilmeyen sendikacıların, on kişiyi bir araya toplamasıyla meydana getirdiği teşekkül sayesinde işçinin sırtından kumar oynamalarına müsaade etmeyen kanunların neresi Anayasaya aykırıdır. Türk-İş bünyesinde işçinin sırtından kumar büyük grevlere gitmesine rağmen Disk gibi hiçbir zaman tahripkâr olmamışlar, haklarını kanun yolu ile almasını bilmişlerdir. Biz Disk gibi anarşi yaratarak ve kanunları hiçe sayarak haklarımızı almıyoruz.»

Asutay, 274 ve 275 sayılı yasalardaki olumlu değişikliklerin Disk'te panik yarattığını da belirtti.

KAYA ÖZDEMİR

Metal-İş Federasyonu Başkanı

KAYA ÖZDEMİR KONUŞUYOR

Metal-İş Federasyonu Başkanı Kaya Özdemir de bir konuşma yaptı, Disk isminin Rusya'da kurulmuş bir işçi teşekkülünden alındığını söyledi, Disk'in bugüne kadar ki kanunsuz eylemlerini anlattıktan sonra «İşçiyi birbirine düşürerek kızıl ihtilal yaratmak istiyorlar» dedi.

SEYFİ DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Son konuşmayı yapan Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, Türk-İş'e yöneltilen tenkidleri cevaplandırdı, Türk-İş'i işbirlikçilikle suçlayanları kınayarak «Biz kızıla da karaya da karşıyız. Biz işbirlikçi olamayız. Eğer olsaydık, Ecevit'in teklifini de kabul ederdik» dedi.

Demirsoy daha sonra şunları söyledi :

«Türk-İş, hür düzene ve hür sendikacılığa inanmıştır. Bugüne kadar izlediğimiz yol, kanunlara saygılı olarak işçi haklarını almak olmuş ve bunda başarı sağlanmıştır. Biz güçlü bir kuruluşuz, gücümüzü işçiden alan bir kuruluşuz. Bu nedenledir ki, bugünkü Türk-İş meydana gelmiştir. Kurulduğumuz günden bu güne kadar işçilere sayısız hizmetleri geçen Türk-İş kanunlara saygılıdır, Anayasaya yürekten inanmıştır. Biz haklarımızı, Anayasa gereği çıkarılan ka-

nunların çizdiği yoldan alırız. Zorbalık, kan dökmek ve kanunları çiğneyerek hizmet etmek bizim izlediğimiz ve itibar ettiğimiz bir yol değildir. Bu yol, işçiyi işçiye vurdurur, kanun hakimiyetini yok eder, devletin gücünü zaafa uğratar. Bu yol, güçsüzlerin yoludur.»

Türk-İş Genel Başkanı, Uluslararası Gıda İşçileri Sendikaları Federasyonu Genel Sekreterinin bazı iddialarına da cevap vererek konuşmasını bitirdi.

Genel Başkanın konuşmasından sonra bir önerge okundu. Bu önergede, Türk-İş'e bağlı sendikaların, sendikal faaliyetlere Türk-İş çatısı altında devam edecekleri ve Türk-İş'in, hürriyet, hak ve yurt menfaatlerine yönelecek eylemlere karşı, cana ve mala kastetmeden direnişe geçecekleri kararlaştırıldı.

larda öngörülen değişiklikler Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) tarafından da dikkatle izlendi. Haziran ayı sona ererken, ICFTU'nun bu konudaki ön raporu Türk-İş'e geldi.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu, raporunda, İstanbul olaylarından duyulan üzüntüyü kaydediyor ve «Türk-İş'in bugüne kadarki tutumuyla, hür ve demokratik sendikacılık hareketini korumak inancını ortaya koymuştur» diyor, güçlü sendikacılığı sağlayıcı ve güçlülüğü sabit olmuş pazarlıkçı kuruluşların haklarını koruyucu nitelikteki kanun değişikliklerinin uygun karşılanacağını belirtiliyordu.

Disk'in Avrupa'da, menfi propaganda kampanyası açtırmak için geniş ölçüde çaba sarfettiğini bildirilen ICFTU, ölüme yol açan şiddet hareketlerinin Hür İşçi Hareketini

SEYFİ DEMİRSOY

Hür düzene ve hür sendikacılığa inanış

Toplantı, «İşçi Andı»nın okunmasıyla heyecan içinde son buldu.

ULUSLARARASI İŞÇİ KURULUŞUNUN OLAYLARLA İLGİLİ GÖRÜŞÜ

İstanbul ve Kocaelindeki kanlı olaylar ve 274 ve 275 sayılı kanun-

«rahatsız ettiği» ni de öne sürüyordu.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonunun Türk-İş'e gönderdiği ön raporu doğrulayan ilk hareket Uluslararası Gıda İşçileri Sendikaları Federasyonu Genel

Sekreterinden geliyordu. Disk yöneticilerinin etkisi altında kalan Gallin, son olaylar hakkında Türk-İş'i suçluyordu. Gallin'in bu teşebbüsü Türk-İş tarafından cevapsız bırakılmadı ve Genel Başkan Seyfi Demirsoy kendisine bir telgraf gönderdi.

Demirsoy bu telgrafında şöyle diyordu :

«Uluslararası Federasyondaki görevinize, önümüzdeki kongrede son verileceğini siz de çok iyi bilmektesiniz. Buna şimdiden bir gerekçe arama gayreti içine girdiğiniz, ne bizim, ne de diğer ülkelerdeki kardeş kuruluşların gözünden kaçmaktadır. Uluslararası Hür Sendikacılık âlemindeki yaygın kanaat, sizin, şu anda işbirliği yaptığınız bazı kuruluşların bünyesinde bir yer sağlama gayreti içinde bulunduğunuzdur.»

SEYFİ DEMİRSOY'UN ALMAN RADYOSUNDA OKUNAN MESAJI

Almanya'da çalışan Türk işçileri arasında da 16 Haziran olaylarının yanlış şekillerde sunulduğu ve büyük bir istismar konusu yapıldığı gelen haberler arasında idi. Türk-İş, Almanya'daki işçileri hedef alan menfi propagandaya karşı derhal harekete geçti. Haziran ayı sona ererken, Alman radyolarında Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy'un Türk işçilerine hitaben bir mesajı yayınlandı.

Son olayları ve bu olaylar içinde yatan ideolojik nedenleri açıklayan Demirsoy, kanunlarda yapılmak istenen değişikliğin, Türkiye'de güçlü sendikacılığı geliştirmeyi hedef aldığını söylüyordu.

Türk-İş Genel Başkanının mesajı şöyle idi :

«Yurt dışında çalışan işçi kardeşlerim,

Yedi yıldan beri uygulamada olup bu süre içinde çeşitli aksaklıkları görülen 274 Sayılı Sendikalar Kanunu ile 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi ve Grev Kanununda yapılması öngörülen değişiklikler nedeniyle Disk'e bağlı sendikalar 16 Haziran'da İstanbul ve Gebze'de kanlı olaylara sebep oldular.

Tasarıların Anayasaya aykırı olduğu iddiası ile ortaya çıkarak, dört kişinin ölümüne sebep olan, fabrika ve meskenleri tahrip eden bu tutum, herşeyden önce Anayasa düzenine saygısızlığın en canlı örneğidir.

Bu kanunlarda yapılması istenen değişiklikler yeni değildir. İki yıldan beri kendileri tarafından da bilinen ve zaman zaman savundukları, çalışma raporlarında da geniş yer verdikleri, Türkiye'de güçlü sendikacılığı geliştirmeyi hedef alan değişikliklerdir.

Yeni tasarılar; bugün bütün Avrupa ülkelerinde uygulanan ve işçiye büyük fayda sağlayan işkolu seviyesinde sözleşme yapmak, Türk işçisini güçlü kuruluşlar etrafında toplamak ve onları sayıları bini aşan sarı sendikaların tahakkümünden kurtarmak amacını gütmektedir. Biliyorsunuz Almanya'da sendika adedi 16'dır.

Olayların gerçek nedeni «sendika hürriyeti elden gidiyor, işçi hakları kısıtlanıyor» şeklindeki yalan beyanlarla masum işçileri kandırarak onları sokağa döken, can ve mala kasteden Disk ve Türkiye İşçi Partisi yöneticilerinin, bir ihtilalin provasını yapma hevesidir.

Kuruldukları günden beri, kanunların kendilerine verdiği haklardan üye çoğunluğuna sahip olamamaları nedeniyle grev yapamayan, sadece fabrika işgal ve boykotu ile hareket eden Disk yöneticileri, şimdi de silaha sarılmışlar, ellerini kana bulamışlardır.

Kesinlikle söylüyorum, İstanbul ve Gebze'de meydana gelen olaylar, işçinin haklarını koruma mücadelesi değil, masum işçilerin kandırılarak sokağa dökülmesi ve daha sonra bir ihtilal provasını tertipleyenlerin planladığı hareketin ta kendisidir.

Sizler yurt dışında, olayların gerçek yüzünü ters şekilde göstermek isteyenlere kan-

mayın. Türk-İş ve ona bağlı kuruluşlar; Türkiye'de güçlü ve bağımsız sendikacılığın ve işçi haklarının savunuculuğunu Anayasının öngördüğü şekilde yapmaktadır.

Bütün çabamız; işçilere daha geniş bir sosyal ve ekonomik düzen yaratmaktır. İdeolojik çalkantılar içinde değiliz ve daima da karşısında olacağız.»

DİSK MENSUPLARINI SIKİYÖNETİM GÖZALTINA ALINIYOR

16 Haziran olaylarından bir gün sonra Disk yöneticileri ile olaylar sırasında yakalanan işçilerden bir kısmı Sıkıyönetim tarafından gözaltına alındı. Başta, Disk Genel Başkanı Kemal Türkler, Genel Sekreter Kemal Sülker, Yönetim Kurulu üyelerinden Hilmi Güner, Şinasi Kaya, Cavit Şarman olmak üzere 22 kişi idiler. Gözaltına alınanlar daha sonraki günler arttı ve 44 kişi oldu.

C.H.P. VE TİP.

12 Haziran günü Millet Meclisinde 4 muhalife karşı toplantıya katılan tüm üyelerin oyları ile kabul edilen Sendikalar Kanunu Tasarısı, İstanbul olaylarından sonra C.H.P. nin hedefi haline geldi.

Yıllar yılı, bu değişikliği gerçekleştirmeye yolunda büyük çaba harcayan ve Millet Meclisi görüşmelerinde karşı çıkmayan C.H.P. nin son davranışı, pek anlaşılır gibi değildi. Ancak işin biraz derinliğine inildiğinde, C.H.P. nin üst kademelerinde bulunan bazı «taktisyenlerin» bunda rolü büyüktü. İstanbul olaylarını değişik açıdan değerlendirerek «Bugüne kadar C.H.P. nin yanında olmayan Türk-İş'i tutmaktansa yeni bir güç (!) olan Disk'i kendi saflarımıza çekebiliriz» düşüncesi ile derhal harekete geçtiler.

«274 Sayılı Sendikalar Kanunu Anayasaya aykırıdır» fetvası, böylece verildi.

Uzun süre üzerinde çalışılan, Komisyonlarda savunması yapılan ve Millet Meclisi Genel Kurulunda tüm milletvekilleri onaylanan tasarının, Anayasaya aykırılığı, İstanbul'daki kanlı olaylardan sonra anlaşılıyordu demek... Bu iddiayı ortaya atan Ana Muhalefet Partisi

274 Sayılı Sendikalar Kanunu değişikliğinin esasları...

Işçilerin ekonomik ve sosyal haklarının korunması ve çalışma barışı içerisinde işçi-işveren ilişkilerinin devami amacını taşıyan 274 sayılı Sendikalar Kanununun yedi yıllık uygulaması sonucunda görülen aksaklıklar nedeniyle değiştirilmesi ve hür sendikacılığın yurt ekonomisine daha yararlı hale getirilmesi gereği doğmuştur.

274 sayılı yasa ile Türk toplumuna getirilen hür sendikacılık müessesesi, demokratik nizam ve insan haklarına saygıyı, işçilere daha güçlü ve bilinçli olmayı sağlayan yeni Anayasamızın temel unsurlarından birisidir. Öte yandan, sosyal adalet içinde yürütülecek bir kalkınmanın hür ve demokratik sendikacılık sayesinde çabuklaşacağı bugün değişmez bir kural olarak benimsenmektedir. Bu sebeple Türk-İş 274 sayılı Kanunun noksanlıklarının giderilmesini yurt ekonomisi yönünden zorunlu görmektedir.

Millet Meclisince kabul edilen yeni tasarıda getirilen hükümler ve gerekçeleri şu şekilde kısaca belirtilebilir.

Madde 1 — Birlikler kaldırılmıştır. Anayasamızın 46. maddesinde, çalışanların sendika birlikleri kurma hakkından bahs olunmaktadır. Anayasada geçen «birlik» deyimi 5018 sayılı kanunla kurulan birlikler anlamını taşımamaktadır. Birlikten kastedilen sendikaların birleşerek üst teşekküller olan Federasyon ve Konfederasyonlara vücut vermeleridir. Yani teşekküllerin birleşerek daha üst teşekkülleri kurmalarıdır. Dikkat olunursa, Anayasada federasyon ve konfederasyonlardan söz edilmemektedir. 274 sayılı kanunla düzenlenen federasyon ve konfederasyonlar, Anayasa anlamında «birlik» lerdir.

Birlikler 5018 sayılı kanunla tanzim edilmiş, fakat 1969 dan itibaren işkolu esas kabul edildiğinden, fonksiyonlarını kaybetmişlerdir. Bu sebeple birliklerin ihyası Türk Sendikacılık Hareketini parçalamaya yardımcı olmak anlamını taşır. İşçileri istismar edecek bu tip kuruluşlara yeni kanunda yer verilmemiştir.

Madde 2 — İşçi-Memur ayrımı :

Personel rejimimizde işçi-memur ayrımı konusu seneler den beri sürüp gelen bir problemin ifadesidir. İşçilere toplu sözleşme ve grev hakları tanındıktan sonra işçi-memur ayrımı konusu olağanüstü bir önem kazanmıştır. Kamu hizmeti görevlilerinden kimler işçi niteliğini taşımaktadır, kimler me-

mur statüsü içinde bulunmaktadır. Bu problemin halli, siyasi iktidarların takdirine bırakıldığı anda, işçi niteliği taşıyan kamu hizmeti görevlilerine Anayasa ile sağlanmış hakların bertaraf edilmesi ihtimali doğar. Bu sebeptendir ki, yeni kanun tasarısında mesele, Anayasa Hukuku açısından ele alınmış ve devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olmadıkları kamu hizmetlerinde çalışan ve bedeni faaliyetleri, fikri faaliyetlerinden üstün olan, yani sosyolojik bakımdan işçi sınıfını teşkil eden çalışanların hakları teminata kavuşturulmuştur. Bu suretle senelerin problemi olan işçi-memur ayrımı konusuna kesin bir çözüm yolu bulunmuştur.

Madde 5-6 — Üyelüğün kazanılması — Üyelikten ayrılma:

274 sayılı yasanın uygulamasında karşılaşılan güçlüklerden biri de üyeliğin kazanılması ile kaybına ait hükümlerdir. Yeni tasarıda bu hususlar açıklığa kavuşturulmuş ve üyenin, üye kayıt defteri veya üye kayıt fişini imzalaması ve yetkili organın kabulü ile üyelik sıfırının hakedileceği açıklanmıştır.

Bu noktada bir hususu açıklığa kavuşturmak gerekir. Bugün bazı çevreler, maksatlı olarak, işçilerin, istemedikleri halde devlet zoru ile bazı sendikalara girmeye zorlandıklarını iddia etmektedirler. Ancak, iddiaların dayandığı kanuni mesnet açıklanmamaktadır. Yukarıda belirtildiği üzere, tasarının 5. maddesinde, açıkça, üye olmanın ihtiyari olduğu kabul edilmiştir. Bu suretle işçilerin istemedikleri sendikalara girmeleri gibi bir durum asla varit değildir.

Keza, tasarının 6. maddesinde istifaların noter kanalı ile yapılacağı açıklığa kavuşturulmuştur. Bu usulün işçilerin menfaatine olacağı şimdiye kadarki uygulamada açıkça görülmüştür. Gerçekten, Yargıtay kararlarında anılan hükmün geçerliliği kabul olunmuş ve bu sayede, sendikalar arasındaki anlaşmazlıkların önlenebilmesi geniş ölçüde mümkün olabilmektedir.

Madde 9 — Güçlü sendika esprisi :

274 ve 275 sayılı Kanunların yedi yıllık uygulaması sevindirici olmaktan uzaktır. Sendika enflasyonu diye adlandıracağımız bu dönemde sendika sayıları elliden, 2 bin'e yükselmiştir.

Bu sendikalardan bir kısmı güçlü ve bilinçli kuruluşlardır. Ancak, geçen dönemde, sendikal hareketi bölmeye yönelmiş çabalar sonucunda ülkemizde, sarı sendikalar, tabelâ sendikaları ve ihtilâlcî sendikalar olmak üzere, üç tür sendika türemiştir. Bu sendikalar işçiye hizmet yerine, işçi haklarını işverenlere satmakta ve sendikacılığı bir çıkar kapısı saymaktadırlar. Ne var ki, satıldıklarını anlayan işçiler zaman zaman direnişe geçmekte ve bunun sonucunda, fabrika işgalleri diye adlandıracağımız hukuk dışı fiili durumları yaratmaktadırlar. İhtilâlcî sendikalar ise, işçi sınıfına hizmeti, ihtilâl yolu ile iktidarı ele geçirmekte görmektedirler. Onlara göre, işçi sınıfı bilinçlenmeli ancak bu bilinçlenme, ihtilâl yolu ile iktidara gelmeyi sağlayacak yönde olmalıdır.

Görülebileceği üzere, ülkemizde sendikal hareket parçalanma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Hem de bu hareket Anayasaya rağmen yürütülmektedir. Yeni Anayasamız, işçilerin daha çok sayıda biraraya gelmelerini temel amaç saymaktadır. Zira sendikal hareketin gelişiminde, işçilerin çok sayıda sen-

dikada toplanmış dolayısıyla bölünmüş olmaları hak elde edebilme gücünü büyük ölçüde ortadan kaldırmaktadır. Bu sebepten ki, yürürlükteki mevzuatımızda, işçileri birleştirici yönde hükümlere yer verilmiştir. Örneğin, 274 sayılı Kanunun 21. maddesinde, sendikaların kendi faaliyetleri sayesinde mensuplarına sağladığı hak ve menfaatlerin, mensubu olmayanlara teşmilinin yazılı muvafakata bağlandığı bilinmektedir. Bu hükmün şimdiye kadar Anayasaya aykırı olduğu ve işçileri istemedikleri sendikalara ittiğine dair her hangi bir itiraz vaki olmamıştır. Zira yukarıda da belirtildiği gibi Anayasamız işçileri bölücü değil birleştirici mahiyette hükümler taşımaktadır.

Değişiklik tasarısının 9. maddesinde getirilen büyük yenilik, işkolu sendikalarının ve Konfederasyonların teşekkül tarzına ait hükümlerdir. Yeni düzenlemede, bir sendikanın işkolu sendikası hüviyetinde olabilmesi, işkolunda çalışan işçilerin en az 1/3 ünü temsil etmeleri şartı ile sınırlandırılmıştır. Konfederasyonlar için de aynı kuruluş şartı aranmaktadır. Bu suretle, Konfederasyonların hukuki nitelikleri açıklığa kavuşturulmaktadır. Bu yeni düzenlemenin Anayasaya aykırı bir yönü bulunmamaktadır. Zira sendika kurmak tasarısının 5. maddesinde serbest kılınmakta ancak bu sendikaların işkolu hüviyetini kazanabilmeleri belli bir temsil niteliği şartı ile sınırlandırılmaktadır. Bugünkü mevzuatta da işkolu sendikaları ve federasyonların kuruluşları da mahallî sendikalardan farklı olarak düzenlenmiştir. Ancak, uygulamada bazı mahallî sendikalar, isimlerinin başına Türkiye kelimesini ilâve ederek, kendilerinin Türkiye çapında faaliyette bulunduklarını iddia etmişler ve çıkan uyuşmazlıklar Yargıtay'a intikal etmiştir. Yüksek mahkeme olan Yargıtay ise, kararlarında, bir sendikanın işkolunda temsil niteliğine sahip olabilmesi için tekmlî faaliyetlerinin o işkolunun tamamını kapsaması gerektiğine karar vermiştir. Yani Yargıtay, işkolu sendikalarında belirli bir nitelik aramıştır.

Şimdi, şüphesiz Anayasamızda sendika kurmak hakkı mutlak olarak tanınmıştır. Bunun sınırlandırılması söz konusu olamaz. Ama bu hakkın daha iyi kullanılmasını, maksada daha yararlı olarak kullanılmasını sağlamak da kanun koyucunun görevidir. Bir sosyal politika tedbiri olarak bunu kabul etmek gerekir. Kalkınma Planında da sendikacılığın, toplu sözleşme düzeni içinde bir değer taşıması, görevini gereği gibi yapabilmesi için sendikaların bölünmesi eğilimine işaret edilmekte ve gerek sendikalarda gerek devletten bu eğilimi önleyici anlayış ve tedbirler beklenmektedir.

274 ve 275 sayılı Kanunların 1963 yılında Meclis'te görüşülmesi sırasında, bugün öngörülen tedbirler ve özellikle, işkolu sendikaları veya federasyonların 1/3 oranında üyeyi temsil etmeleri şartı, zamanın Çalışma Bakanı tarafından hükümet teklifi olarak ileri sürülmüş, ancak o günlerde sendika sayısının azlığı, böyle bir tedbire lüzum hissettirmemiştir. Ancak, geçen zaman içerisinde işçi hareketini parçalayıcı nitelikte binlerce sendikanın doğumu, bugün bu tedbirlerin alınmasını zorunlu kılmıştır.

Tasarıda getirilen yenilik, her işkolunda işçileri büyük sayıda biraraya toplayan, güçlü ve bilinçli sendikalara imkân vermenin ifadesidir. Bu husus, sosyal devlet Anayasamızı

za uygunluğun ifadesidir. Türk-İş, Anayasanın ruhuna uygun olan ve işçilerin yararına olduğuna inandığı değişikliği benimsemektedir.

Madde 11 — Kuruculuk :

Ülkemizde son zamanlarda ortaya çıkan bir başka problem de işçilikle ilgisi bulunmayan kimselerin işçi sendikası kurabilmeleridir. 274 sayılı kanunda bu konuda düzenleyici bir hüküm bulunmamaktadır. Sendikalar dışında, diğer mesleki kuruluşları kuran ve yönetenlerde belli nitelikler aranırken, işçi sendikaları hakkında düzenleyici bir hüküm bulunmaması olağan karşılanamaz. Bu sebeple, tasarıda, işçi sendikası kurabilmek için kurucularda sendikanın kurulacağı işkolunda en az üç yıldan beri fiilen çalışır olmak şartı aranmıştır. Bu suretle işçilikle ilgisi bulunmayan kimselerin sendika kurmaları önlenmiş olmaktadır.

Madde 13 — Toplantı nisabı, üye olma, birleşme ve çekilme :

274 sayılı kanunun 13. maddesine göre işçi teşekküllerinin genel kurullarında toplantı oranı sağlamak mümkün değildir. Büyük sendikalar ve Türkiye çapında faaliyet gösteren sendikalar için üye tam sayısının salt çoğunluğunu bir araya getirmek, ne yer sağlanması bakımından ve ne de işkollarında faaliyette bulunan işyerlerinin çalışma düzeni bakımından mümkün olamamaktadır. Bu sebeple değişiklik tasarısında genel kurulların delege usulüyle toplanması öngörülmüş, ancak üst kurul delegelerinin mutlaka genel kurulda seçilmeleri sağlanarak atama yoluyla delege seçimi engellenmiştir.

Tasarıda getirilen bir diğer yenilik de uygulamada büyük bir problem yaratan üye olma, birleşme ve çekilme müesseselerinin açıklığa kavuşturulmasıdır. Buna göre, birleşmelerde, birleşen teşekkülün bütün hak ve yükümlülükleri, süresi sonuna kadar birleştiği kuruluşa devam edecektir. Zira uygulamada, birleşmesi kabil olduğu ve bu konuda iki taraf da arzulu bulunduğu halde, her iki sendika da yapmış oldukları sözleşmelerde taraf olma hakkını kaybetmek durumunda kaldıklarından birleşmeleri mümkün olamamaktadır. Bu sebeple 274 sayılı Kanunda bir büyük boşluğun ifadesi olan birleşme, katılma ve üye olma konuları açıklığa kavuşturulmuştur.

Madde 14 — Mesleki teşekküllerin faaliyetleri :

274 sayılı kanunun 14. maddesinin (d ve e) bendleri, uygulamada, bazı tereddütlere yol açmakta ve sendikaların dava açma ehliyeti ile husumete ehil olmasının sınırı kesinlikle tesbit olunamamaktadır. Bu sebeple, yeni tasarıda sendikaların çalışma hayatından doğan her konuda dava açma hakları açık bir şekilde tanınmıştır.

Öte yandan, değişiklik tasarısında getirilen bir diğer büyük yenilik te sendikaların gelirlerinin % 30 unu sını ve ticari teşebbüslere yatırılabilmeleridir. Kalkınma çabası içerisinde olan yurdumuzda, sendikaların gelirlerinin bankalarda ölü bir şekilde yatmasına engel olmak ve aynı zamanda kalkınmaya katkıda bulunmak açısından bu yeni hüküm büyük bir önem taşımaktadır. Özellikle, doğu bölgemizin kalkınmasında böyle bir hükmün sağlayacağı yarar açıktır. Türk-İş ekonomik kalkınmamıza hız katan bu yeniliği yürekten be-

nimsemektedir.

Madde 18 — Fesih veya infisah halinde malların devri :

274 sayılı kanunda sendikaların fesih veya infisahi halinde, mallarının hangi işçi teşekkülüne devredileceğine dair açık bir hükme rastlanılmamaktadır. Değişiklik tasarısında bu husus ele alınmış ve fesih veya infisah hâlinde, mesleki teşekküllerin tüzüğünde bir açıklık bulunmadığı takdirde malların hangi kuruluşlara devredileceği açıklanmıştır.

Madde 20 — Sendikal teminat

Bugün ülkemizde işyeri sendika temsilcilerinin tam bir kanunî teminat altında çalıştıklarından bahsedilemez. Zira işyerinde, işçinin hukukunu koruyan ve bu yüzden işverenlerin büyük çoğunluğuna şirin gözükemeyen temsilciler, yedi yıllık uygulamada, işten atılanların başında gelmişlerdir. Halbuki 3008 sayılı eski İş Kanununda sendika temsilcilerini teminata kavuşturan hükümler bulunmaktaydı. Daha sonra, bu hükümler kaldırılmış ve temsilciler teminatsız bir duruma itilmiştir. Bu sebeple yeni tasarıda, iş akdi haksız olarak feshedilen temsilcilerin korunmasını sağlayan hükümlere yer verilmiştir.

Madde 23 — Aidat

Değişiklik tasarısında kuvvetli sendika esprisine uygun

düzenlemeye geçilmiş ve öncelikle toplu sözleşme yapan sendikaya aidat kesilmesi öngörülmüştür. Ayrıca, uygulamada kolaylık sağlamaya yönelik bir diğer hükme tasarıda yer verilerek, federasyon ve konfederasyon aidatlarının da işyerince kesilip, ilgili teşekküle ödenmesi imkânı sağlanmıştır.

Madde 25 — Kongre süresi

Yürürlükteki metinde Genel Kurulların toplanma süresi iki yıldır. Değişiklik tasarısında bu süre üç yıla çıkartılmıştır. Çünkü yeni seçilen organlar için, uzun süreli kuruluşların çalışmalarına uymak belli bir zaman içinde olabilmekte ve yöneticinin konunun içine girip faydalı olma süresi kısalmış bulunmaktadır.

Madde 29 — Sendikaların denetimi

Yeni tasarıda sendikaların mali durumu ve denetimi ile ilgili önemli adımlar atılmıştır. Buna göre, sendika ve federasyonların gelir ve giderlerinin, giderlerinin sarf yerlerinin ve her türlü çalışmalarının bağlı bulundukları konfederasyonlarca denetlenmesi kabul edilmiştir. Ayrıca Çalışma Bakanlığının sendikal hareketi yakından izlemesi için sendikaların hesap ve blâncı durumlarını Çalışma Bakanlığına duyurmaları öngörülmüştür. Getirilen yeni hüküm sendikaların hesaplarının düzgün bir şekilde tutulması ve eksiklerin üst teşekkülce uyarılarak, düzeltilmesine yönelmiştir.

C.H.P. idi. Ve C.H.P. şimdi kendi milletvekillerince de hazırlanıp Meclisten geçirdiği kanun tasarısını Anayasaya aykırı buluyordu.

Kanlı olaylardan sonra siyasi havada, «Anayasaya aykırı» lık tartışması etkili olmaya başladı.

... Ve C.H.P. nin taktisyenleri, Disk'i kendi yanlarına çekerek, büyük bir «siyasi başarı» sağladıklarını zannediyorlardı. Ama unuttukları Disk'in yapısı ve TİP ile olan ilişkileri idi... Disk yöneticilerinin C.H.P. den çok ayrı ideolojik görüşleri idi...

Bunun en belirgin örneği Disk Genel Başkanı Kemal Türkler'in 1969 seçimleri arefesinde TİP adına radyoda yaptığı konuşma idi.

Türkler «Cumhuriyet Halk Partisi patronların, ağaların, tüm sömürücülerin, göbekçilerin namı ile ağırlıkta olduğu bir partidir ve onun için Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Sayın Bülent Ecevit 274 Sayılı Sendikalar Kanunu ile bir sürü sarı sendikanın doğmasına imkân vermiştir» diyor, Anayasada sendika özgürlüğü teminat altına alınmış olmasına rağmen 274 Sayılı Sendikalar Kanunu ile bunun önlendiğini ileri sürüyordu.

Disk ile C.H.P. arasındaki görüş ayrılığını Kemal Türkler şöyle açıklıyordu radyoda :

«Elbette Anayasa'da, sendika özgürlüğü, yani işçinin sendika seçme, istediği sendikaya üye olma hakkı teminat altına alınmış olmasına rağmen, işverenden yana olan veya işverenlerin kurdurduğu bir sürü sendikalara cevaz veren 274 sayılı Sendikalar Kanunu çıkar ve işçiler bu sarı sendikalardan kurtulmak için ölümü göze alıcı olaylara başvurmaya mecbur bırakılırlar.

Elbette ihtiyarlık sigortası değişiklik kanunu ile personel kanunu, Türk-İş'in «partilerüstü baskı grubuyuz» diye böbürlenmesine ve bağırıp çağrımalarına rağmen çıkmaz.

Çünkü Cumhuriyet Halk Partisi patronların, tüccarların, ağaların, tüm sömürücülerin, göbekçilerin namı ile ağırlıkta olduğu bir partidir ve onun için Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Sayın Bülent Ecevit 274 sayılı sendikalar kanunu ile bir sürü sarı sendikanın doğmasına imkân vermiştir. Onun için 275 sayı-

lı kanunla grev hakkını kuşa çevirmiştir ve böylece Türk işçi sınıfına en büyük kazığı atmış ve en büyük ihaneti işlemiştir. Şimdi de düzen değişikliği teranesiyle yeniden Türk işçi sınıfına ve Türk emekçilerine yeni bir Cumhuriyet Halk Partisi kazığı atma yolundadır. Aldatmaca peşindedir. Onun istediği düzen değişikliği, aslında bir düzen değişikliği değil, koltuk değişikliğidir. Hakiki düzen değişikliği, hakim sınıflar dediğimiz patron, tüccar, tefeci ve ağalardan yana, yani sermaye sınıfından yana olan bugünkü düzenin, işçi sınıfından, köylüden, tüm olarak bütün emekçilerden yana değişmesi ile olur. Böyle bir düzen değişikliği de patronun, tefecinin, tüccarın, ağaların, yani sömürücülerin iktidarı ile olmaz ve olamaz. Emekten yana bir düzen değişikliği, işçi sınıfının, köylünün ve tüm emekçilerin suyun başına gelmesiyle, yani iktidara, devlet yönetimine gelmesiyle mümkün olur. Onun için bu memlekette hakiiki düzen değişikliğini, emek-

çiler iktidara kendileri gele-
rek, kendi elleriyle yapacak-
lardır.»

C.H.P. taktisyenleri bu gerçeği
görememişlerdi ve kanlı olayları
izleyen günler, yanıldıklarını an-
lamışlardı. Ama iş işten geçmişti,
şimdi tasarının Anayasaya aykırı
olduğu iddiası savunulacak, hatta
Anayasa Mahkemesine başvurulac-
tı.

TÜRK-İŞ'E BAĞLI KURULUŞLARIN TEPKİSİ

Olayları yakından izleyen
Türk-İş Yönetim Kurulu, devamlı
toplantılar yaparken, bağlı kuru-
luşlar da son olaylar hakkında gö-
rüşlerini kamuoyuna açıklıyor,
Disk yöneticilerinin tutumlarını
kınıyorlardı.

TELEVİZYONDAKİ AÇIK OTURUM

Haziran ayı sona ererken, An-
kara Televizyonunda bir açık otu-
rum düzenlendi. Türk-İş Genel
Sekreteri Halil Tunç, C.H.P. Mer-
kez Yönetim Kurulu üyesi Şeref
Bakşık, A.P. Milletvekillerinden es-
ki çalışma Bakanı Turgut Tokar,
Güven Partisi Genel Başkan Yar-
dımcısı Emin Paksüt, Siyasal Bil-
giler Fakültesi profesörlerinden Ca-
hit Talas ve Disk yöneticisi eski
TİP Milletvekili Kemal Nebioğlu
katıldılar.

Sürenin kısa oluşu ve Ankara
elektriklerinde sık sık meydana
gelen arıza yüzünden açık oturum
pek anlaşılır gibi olmadı.

TÜRK-İŞ'İN DAĞITTIĞI BEYANNAMELER

Türk-İş Yönetim Kurulu, Ha-
ziran ayı sona ererken toplantıla-
rını sona erdirdi ve Türk işçilerine
hitaben bir beyanname yayınladı.
1 milyondan fazla basılan bu be-
yanname bütün Türkiye'ye da-
ğıtıldı, olayların içyüzü açıklandı.

HAZİRAN AYI SONA ERERKEN

Haziran ayı sona ererken, İs-
tambul Sıkıyönetim Mahkemesinde
duruşmalara başlandı. Türk-İş,
Temmuz ayındaki mitinglerin ha-
zırlıklarına girişti, C.H.P. tasarının
Anayasaya aykırı olduğu iddiası
ile Anayasa Mahkemesine yapaca-
ğı müracaat üzerindeki incelemele-
re kovuldu.

İstanbul'da durum sakinleş-
miş, fabrikalar çalışmaya başla-
mıştı.

Toplantılar

Sosyal Sigortalar Kurumu 25. Genel Kurulu yapıldı

«Hükûmet gelişmelere kendisini uydurmalı ve
Sosyal Sigortaların fonlarını daha büyük çapta
değerlendirmelidir»

Sosyal Sigortalar Kurumu 25
inci Genel Kurulu 20-25 Ha-
ziran tarihleri arasında Çal-
ışma Bakanı Seyfi Öztürk'ün baş-
kanlığında yapıldı.

Divan katipliklerine Zeki Ge-
dik, Rafet Taylan, İsmail Perk ve
Mustafa Kaynar seçildikten sonra,
Çalışma Bakanı, Başbakan Süley-
man Demirel'in mesajını okudu.

BAŞBAKANIN MESAJI

Sosyal Sigortalar Kurumunun,
sosyal güvenlik alanında en önem-
li kuruluşlardan biri olduğuna dik-
kati çeken Başbakan, «Sosyal Si-
gorta ve bunun tamamlayıcısı olan
sosyal yardımlarla vatandaş gele-
ceğinin teminat altına alınması,
İkinci Dünya Savaşı sonrasında
kuvvet alan refah devletinin kaç-
ınılmaz görevleri arasında yer al-
mıştır» dedi.

1936 sayılı İş Kanununun Ata-
türk devrinin değerli eserlerinden
biri olarak niteleyen Başbakan De-
mirel, bu konuda şunları kaydetti:

«Bu kanunla, iş kazaları
ile meslek hastalıkları, analık,
hastalık, ihtiyarlık, malûliyet
ve ölüm hallerinde, mecburi
sosyal sigortaların bir devlet
kurumu eli ile uygulanması
öngörülmüştür. Harp yılları-
nın da araya girmesiyle tatbi-
ki geciken bu hükümler son-
rasının çok elverişli siyasi ve
sosyal ortamı içinde iş kazası,
meslek hastalıkları ve Analık
Sigortaları hakkında ilk kanu-
nun çıkarılması ve İşçi Sigor-
taları Kurumunun kurulması
ile iş hayatımıza yeni bir te-
minat sağlanmıştır. Bir taraf-
tan sanayileşme alanında atı-
lan ileri adımlara, diğer taraf-

GENEL KURUL DİVANI

Her yıl aynı şikâyetler

tan büyük vatandaş kitleleri
nin ihtiyaçlarını milli irade yo-
lu ile memleket idaresine ha-
kim kılan demokratik gelişme
ve hür sendikacılığın meyve-
lerini vermeğe başlaması,
memleketimizde çalışanların
daha geniş ölçüde sosyal si-
gortalardan yararlanmasını
sağlayacak teşebbüslere ze-
min hazırlamıştır.»

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Pla-
nı ile sosyal güvenlik anlayışı uy-
gulamasına yeni bir hareket geti-
rildiğini kaydeden Başbakan De-
mirel şöyle dedi :

«Modern toplumlarda top-
lumun bütünü, modernleş-
me ve sanayileşme sonucu
meydana çıkan risklere karşı,
hayat boyunca koruyan bir
sosyal politika aracı olan sos-
yal güvenlik, toplumun bütün
gruplarına, bu arada tarımda
çalışanları da içine alacak bir
genişlik taşımakta, işsizlik gi-
bi yeni risk alanlarına da teş-

mil edilmesi öngörülmektedir. Her vatandaşın ömrünün geleceğinde çeşitli tehlikelere karşı korumayı hedef tutan sosyal güvenlik sistemimiz, bağimsız çalışan esnaf ve sanatkarların, serbest meslek sahiplerinin küçük çiftçilerin de hizmetine girecektir.»

Sosyal Sigortalar Kurumunun hedefleri üzerinde de duran Başbakan Süleyman Demirel, korumaya muhtaç çocuklarla, okuyan ve çalışan gençlerin, çalışmayacak durumdaki vatandaşların da devletin himayesi altında güvenliğe kavuşturulması gerektiğini belirterek şöyle dedi :

«Sosyal Sigortaların kapsamına giremeyecek durumdaki vatandaş zümrelerini, korumaya muhtaç çocuklarla okuyan ve çalışan gençleri, çalışmayacak durumdaki vatandaşları da demokratik refah devletimizin himayesi altında güvenliğe kavuşturmak hedefimizdir. Sosyal güvenlik hizmetlerini Sosyal Sigortalar Kurumumuzun başlıca sorumluluk aldığı bir hizmet bütünlüğü içinde, başta Türk işçisi olmak üzere bütün vatandaşlarımızın geleceğine güvenlik ve huzur verici ve milli gelirin dengeli ve âdil dağılımına hizmet edici, yeni iş sahaları açılmasına elverişli yatırım kaynakları yaratıcı istikametlerde plânlı ve programlı şekilde daima geliştirmek azim ve kararındayız. Bizim inancımız odur ki, sosyal adalet ve sosyal hizmetlere dayalı refah devleti, vatandaşlarımızın geleceği kadar demokratik rejimimizin de en müessir sigortası olacaktır. Sosyal Sigortalar Kurumumuzun bu bakımdan çok önem ve değer verdiğimiz hizmetlerini çağdaş sosyal teknolojinin rasyonel metodları içinde verimli çalışmalarla vatandaşlarımızın hayatına, sağlığına, haysiyet, hürriyet ve güvenlik içinde gelişmesine daha geniş katkıda bulunarak hizmetler başarmasını ve bütün idareden

SOSYAL SİGORTALAR KURUMU GENEL KURUL DELEGELERİ

Kurumun kâr getiren yatırımlara yönelmesi gerek...

fakat bilhassa bütün sosyal müessese ve teşkilâtımızdan istediğimiz ve beklediğimiz «Güçlü ve Şefkath Devlet» idealini gerçekleştirmesini dilerim.»

ALİ NAILİ ERDEM'İN KONUSMASI

Başbakanın mesajının okunmasından sonra eski Çalışma Bakanlarından Ali Naili Erdem'e söz verildi. Erdem, Sosyal Sigortalar Kurumunun önemi üzerinde durdu ve şöyle dedi :

«İkinci Cihan Harbi sonrası modern devletler, ekonomik ve sosyal hakları da ilave etmişlerdir. İşte bu espirinin içindedir ki, Sosyal Sigortalar Kurumu vücut bulmuştur. Sosyal Sigortalar Kurumunun temel yapısında insanların yarınlarından emin olma keyfiyeti vardır. Yarınlarından emin olma sadece hukuk devletini var etmekle mümkün değildir. O hukuk devletine sosyal vasfını vermekle mümkündür. Modern Anayasamız bu espirinin içinde tedvin edilmiştir.»

Ali Naili Erdem, Sosyal Sigortalar Kurumunun kuruluşundan bugüne kadarki gelişmeleri üzerinde de durdu.

TURGUT TOKER KÜRSÜDE

Türkiye'de sosyal güvenlik kavramının, işçi konuları ile yerleşip geliştiğini söyleyerek konuşmasına başlayan eski Çalışma Bakanların-

dan Turgut Toker, Türk-İş'in sosyal sorunlar üzerinde eleştirilerinden yararlandığını kaydetti ve «Türk-İş'in bünyesindeki işçi liderlerinin dile getirdiği hususlar, Türkiye'nin tabanından gelen gerçeklerin ifadesi olan meseleler, bilim adamlarımıza, fikir adamlarımıza, yazarlarımıza, siyasi adamlarımıza en değerli döküman olmuştur.» dedi.

İşçi hareketinin güçlü olmasının bölücü davranışlarından kurtulmakla mümkün olduğuna değinen Toker, 274 ve 275 sayılı yasalarda yapılacak değişikliklerin bunu sağlayacağını ve Türk İşçi Hareketinin amaçlarını gerçekleştirmesine yardımcı olacağını belirtti.

SADİ IRMAK'IN KONUSMASI

Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununu Meclise veren ve kurulmasını sağlayan eski Çalışma Bakanlarından Sadi Irmak konuşmasına şöyle başladı :

«Büyük Millet Meclisine İşçi Sigortaları Kanununu getirirken itiraf edeyim ki, mesuliyetin korkusu altında bir avuç idealist arkadaşlarımla tirtir titriyordum. Sorumluluk son derece büyüktü. Memleketin bu alanda geçirdiği bir tecrübe yoktu, örnek alınacak bir müessese yoktu. Türkiye'nin sosyal meseleleri nasıl çözülecekti, hareket noktası olarak şunu tespitle işe başladık: üç grup var sosyal alanda; biri çalışanlar grubu, ça-

lıştıranlar ve devlet. Üçlü bir anlaşma içinde sosyal problemlerimizi çözmek için yola çıktı. Aradan yıllar geçti, hükümetler değiştiği hatta rejimler değişti, Anayasa değişti, fakat görüyorum ki, sosyal davalarımızın üçlü bir organizasyonla çözümünü hususundaki ana prensip değişmedi.»

Sadi Irmak, Sosyal Sigortalar Kurumunun yıllar geçtikçe sosyal alanda büyük hizmetler gördüğünü ve gelecek yıllarda bunun daha da artacağına inandığını kaydetti, Çalışma Bakanlığının kuruluşundaki hedeflere doğru yaklaştığını söyledi.

Daha sonra komisyon seçimi yapıldı ve çalışma raporu üzerindeki görüşmelere başlandı.

ÇALIŞMA RAPORU

Genel Kurula sunulan çalışma raporunda, Kurumun 1969 yılı gelirlerinin 1968'e göre, 594 milyon 603 bin lira artışla 3 milyar 567 bin liraya ulaştığı ve bunun 2 milyar 543 milyon lirasının primlerden sağlandığı belirtiliyor.

Kurumun yataklı, sağlık tesisleri 51'den 58'e, sağlık istasyonu adedi 61'den 64'e, yatak sayısı da

7 bin 615'ten 9 bin 503'e yükseldi. Kurumun 1969 plasmanları, bir önceki yıla oranla yüzde 24,4 artarak 7 milyar 22 milyon 275 liradan 8 milyar 736 milyon 613 liraya ulaştı. Plasmanlardan 409 milyon 277 bin lira gelir sağlandı.

Sosyal Sigortalar uygulamasının 1969 yılında 3 ilde, bir kişi çalıştıran işyerlerinde uygulanması sonucu, işyeri sayısı 248 bin 473'e yükseldi, sigortalı işçi sayısı ise Eylül ayı itibarıyla 1 milyon 261 bin 889 oldu.

1969 yılında, 239 bin 404 kişi yatakta, 8 milyon 91 bin kişi de ayakta tedavi gördü. İşçi meskenleri ünitesinin 1969 yılı giderleri 1968'e göre 82 milyon 524 bin 47 lira fazlası ile 3 milyar 389 milyon liraya ulaştı.

Çalışma raporunda, sigortalı işçi ücretleri ortalamasının 1969 yılında yüzde 14 artışla 32 lira 13 kuruşa yükseldiği, bu rakamın 1968'de 28 lira 22 kuruş olduğu belirtiliyor. Öte yandan 1969 yılında 149 bin 49 iş kazası meydana geldi. 1968 yılındaki iş kazası 137 bin 34 olduğuna göre 12 bin 15 artış kaydedildi.

Genel Kurulun ikinci gününde

çalışma raporu üzerindeki görüşmelere geçildi. Söz alan delegeler, Teşkilât Kanununun bir an önce çıkarılmasını, bir işçi meskenleri genel müdürlüğü kurulmasını, emeklilik tahsis işlemlerinin süratli yapılmasını, işveren prim borçlarının dikkatle takip edilmesini, sağlık tesislerindeki eleman eksikliğinin giderilmesini, ferdi kredi konusuna hız verilmesini, sağlık yardımlarının sigortalının ana ve babasına da uygulanmasını ve Kurumun kâr getiren yatırımlara yönelmesini istediler.

SEYFİ DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Daha sonra kürsiye gelen Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, «tenkidlerimiz aksaklıkların giderilmesi için yapılmaktadır» dedi, Kurumun 5-6 aydır Genel Müdürsüz yönetildiğinden yakındı ve Kurumun elindeki fonların riski olmayan büyük yatırımlarda kullanılmasını isteyerek «Hükümet artık gelişmelere kendisini uydurmalı ve Sosyal Sigortaların fonlarını daha büyük çapta değerlendirmelidir» dedi.

Türk-İş Genel Başkanı, Kurumun kredi ve mesken politikasının da yetersiz olduğunu öne sürerek, bu konularda ciddi tedbirlerin alınması gerektiğini ortaya koydu ve işçi meskenlerinde prefabrik sisteme dönülmesini, ferdi kredinin önce pilot bölgede uygulanmasını, daha sonra da genişletilmesini istedi, Kurumun iş sağlığı ve iş güvenliği konusunda yetersiz olduğunu bildirdi.

İş güvenliği müfettişlerinin mutlaka Personel Kanunu kapsamına alınmasını savunan Türk-İş Genel Başkanı, ihtiyarlık sigortası kanununun hala çıkarılmamasını da yererek «Sosyal Sigortalar Kurumu Huzur evleri yapmalıdır» dedi.

Diğer günkü çalışmalarda da rapor üzerindeki tenkidler devam etti, bu arada Müdürler Kuruluna bir işçi ve işveren üye seçimi yapıldı. Hasan Özgüneş işçi, Mehmet Akgemici de işveren temsilcisi olarak yeniden Müdürler Kurulu üyeliğine seçildiler.

Sosyal Sigortalar Kurumu 25 inci Genel Komisyonu raporlarının görüşülmesi ile son buldu.

EKREM ÖZKILIÇ VE HASAN ÖZGÜNEŞ

Başarılı iki işçi temsilcisi

Uluslararası Petrol ve Kimya işçileri Federasyonu kongresi yapıldı

Uluslararası Petrol ve Kimya İşçileri Federasyonu (IFPCW) 6. Dünya Kongresi 15-19 Haziran tarihleri arasında İstanbul'da Tarabya Otelinde yapıldı.

Seksen ülkeden yüzden fazla delegenin katıldığı Kongrede, Türk İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk ve kalabalık sendikacı grubu da konuk olarak bulundu.

AÇIŞ KONUŞMASI

Kongre, Federasyon Başkanı Venezuela'lı Louis Tovar'ın konuşması ile çalışmalarına başladı. Hür sendikacıların birleşip güçlü hale gelmeleri ile daha güçlü olacaklarını belirterek konuşmasına başlayan Tovar, Petrol-Kimya işkolunun önemini belirterek «sosyal ve ekonomik alanda petrol en başta gelen üründür. Dünyadaki petrol dağıtımını hepimizin malumudur» dedi ve özetle şunları söyledi:

«Petrol, daima daha fazla egoizm ve tartışma çıkaran bir konudur. Hürriyetleri için dürüst mücadele vermiş ülkeleri desteklemek zorundayız. Federasyon olarak sömürçülüğün tamamen karşısındayız. Temel insan haklarının ihlali ne göz yumamayız. Çeşitli ülkelerde fırtına bulutlarının yaklaştığı görülüyor.»

DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Luis Tovar'dan sonra bir konuşma yapan Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy, Türkiye'de ilk kez bir uluslararası işçi kongresinin toplanması önemine değindi ve şu konuşmayı yaptı:

«Demokratik düzene bağlı hürriyetlere aşık 800 bin Türk

LOUIS TOVAR KONGREYİ AÇIYOR

Uluslararası Petrol ve Kimya İşçileri Federasyonu Başkanı

sendika üyesi adına sizleri saygı ile selamlarım. Federasyonunuzla Türk-İş arasında dostane ilişkilerin öteden beri varolduğunu beyan etmek isterim. 6. Genel Kurulunuz, Türkiye'nin gözbebeği, tarihi, tabii ve turistik zenginliklerle dolu İstanbul'da yapmanızdan ötürü son derece memnun olduk.

Asyayı Avrupa'dan ayıran şu ufak su parçasının iki yakasında yerleşmiş olan 35 milyon Türk, ileride ne olacağı üzerinde sayısız meseleleri vardır. Beşer yıllık kalkınma planlarıyla milletçe; iktisadi, sosyal ve kültürel sahada plân hedeflerini gerçekleştirmeye, geri kalmışlığı arkada bırakmağa çalışıyoruz. Demokrasinin ülkemize girmesiyle ve kalkınma yasaları işçinin sendikalar etrafında toplanmağa başladığı bir gerçektir. 23 senelik mazi olan Türk İşçi Hareketi, temel hak ve hürriyetlerini Anayasaya geçirmiş ve tatbikata koymuştur. İşçi Sendikaları serbestçe kurulmaktadır. Sendikalar üzerinde hükümetlerin murakabesi yoktur. Sendikalar 1963'ten beri toplu sözleşme ve grev yapma haklarına sahiptirler. İsimde değil, gerçekte, demokratik uluslararası

işçi kuruluşlarına Türk sendikaları kendilikleriyle üye olabilmek haklarına sahiptirler.»

Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy daha sonra çeşitli işçi sorunları üzerinde bilgi verdi. Türkiye'de işçilerin 25 yıl hizmetten sonra son aldıkları ücretin yüzde yetmiş oranında bir maaşla emekliye ayrıldıklarını, sosyal alanda çeşitli hakların sağlandığını belirtti, işsizlik sigortası üzerinde de çalışmalarında bulunduğunu söyledi.

Demirsoy, orman ve tarım işçi sini kapsayacak Tarım İş Kanunu tasarısının hükümet tarafından görüşü alınmak üzere Türk-İş'e gönderildiğini, bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra milyonlarca orman ve tarım işçisinin ızdırabının bir ölçüde dinmiş olacağını açıkladı.

Türk-İş Genel Başkanı daha sonra şunları söyleyerek konuşmasını bitirdi:

«Karma ekonomi taraflısıyız. Bazı sektörlerde işçiler üst seviyede olmak üzere birçok komitelerde söz sahibidirler. Şu anda parlamentoda bulunan kanun tasarılarıyla müzminleşmiş işçi memur ayrımının davasına çözüm yolu bulunmuş olacağız. Size kısaca elde ettiklerimizden, hallini gidermeğe çalıştığımız meseleleri

ULUSLARARASI PETROL VE KİMYA İŞÇİLERİ FEDERASYONU DELEGELERİ

Seksen ülkeden yüz delegenin katıldığı kongre

mizden bahsettim. Haklar beraberinde sahiplerine sorumluluklar da yüklenir prensibini benimseyerek ve hatırdan çıkarmayarak hizmete devam ediyoruz.»

ÇALIŞMA BAKANI KONUŞUYOR

Kongrede bulunan Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk de bir konuşma yaptı ve «bütün insanlık meselelerinin dövüşerek değil, görüşerek barışçı bir zemin içinde halledilmesini temenni ediyorum.» dedi.

Öztürk de uluslararası bir işçi kongresinin Türkiye'de yapılmasından dolayı memnuniyetini belirtti ve gelişen, değişen dünya sorunları içinde Türkiye'nin de çeşitli problemleri olduğunu, ancak bunların kısa zamanda çözümlenmesi gayretlerinin gösterildiğini söyledi.

Çalışma Bakanı daha sonra : «Dün olduğu gibi bugün da, insanlığın dünya çapındaki kavgası eklemek ve hürriyete dayanır. İnsan haklarına dayalı, demokratik düze-

ne inanan bütün dünya milletleri ekmek ve hürriyet kavgasında sosyal adalet yolunu bir refah yolu olarak kabul etmiştir. İnsanlık hürriyetten ve ekmekten vazgeçmez. Her ikisi de yaşamının tabii şartıdır» dedi ve daha sonra şunları söyledi :

«Türkiye'de sendikal faaliyet kısa bir maziye dayanır. Mutlulukla belirtirim ki, 23 yıl gibi kısa bir sürede sendika idarecileri, hürriyetçi ve milliyetçi bir anlayışın temsilcisi olmuşlardır. Temsil ettikleri işçilerin haklarını savunurlarken taviz vermezler, hayalci değillerdir, gerçekçiler. Türk sendikacıları zorun ve zorbalığın karşısındadırlar ve demokratik nizam içinde inançlı olarak meselelerini çözümlerler.»

Konuşmalardan sonra Federasyon Genel Sekreterinin raporu üzerinde görüşmeler açıldı ve delegeler tenkidlerde bulundular.

Kongrenin diğer günlerinde petrol ve kimya işkolu ile ilgili ça-

lışmalar ele alındı. Bunlar arasında Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) Petrol ve Kimya Komitesi Genel Sekreter Herry Evan tarafından hava ve su kirlenmesi ve dünyayı tehdit eden bu efetle petrol ve kimya işkolunun ilgisi hakkında bilgi verdi.

Hava ve su kirlenmesinin genel olarak insan sağlığı ve petrol işkolunda çalışanlar üzerindeki etkisine değinen Evans, bu afetle mücadele edilmekte olduğunu ve çeşitli ülkelerde kanunlar çıkarıldığını anlattı.

Hava ve su kirlenmesiyle yapılacak mücadelenin birçok işkolunda önemli teknolojik değişimlere sebep olacağını kaydeden konuşmacı, «teknolojik değişimlerin özellikle petrol ve kimya işkolunda görüleceği ve bu durumun işçilerimizi etkileyeceği bilinmelidir» dedi.

Uluslararası Petrol ve Kimya İşçileri Federasyonu 6. Dünya Kongresinde çeşitli konular eleştirildi ve dünya ülkelerinin karşılaştıkları sorunlar ele alındı.

Türk-İş'e bağlı sekiz kuruluş 10 toplu iş sözleşmesi imzaladı

İşçi ücretlerinde büyük bir artış sağlandı ve yeni sosyal haklar elde edildi

Haziran ayı içinde Türk-İş'e bağlı sekiz kuruluş, çeşitli işyerlerinde 10 sözleşme yaptı ve çok sayıda işçi ücret artışı elde etti, yeni sosyal haklara kavuştu.

Türkiye Sivil Havacılık Sendikası (Hava-İş) ile Türk Havayolları Anonim Ortaklığı arasındaki sözleşme 11 Haziran'da imzalandı.

Personele yüzde 20 oranında zam sağlayan sözleşmeye göre, ayda yüz lira toplu sözleşme zammı, ayrıca belirli bir süre çalışan ve belirli bir yaşa gelen personel, kenistegiyle işten ayrılırsa, normal ikramiyesi dışında 20 günlük gündeliği tutarında bir ikramiye daha verilecek.

Sözleşmeden sonra açıklamada bulunan bir yetkili, toplu sözleşmenin personele sağlık hizmetleri konusunda da bazı yenilikler getirdiğini ve yurt içinde tedavisi mümkün olmayan personelin yurt dışında tedavisinin işveren tarafından yaptırılacağını söyledi.

BESİN-İŞ SENDİKASININ SÖZLEŞMESİ

Besin-İş Sendikası, Fındık Tarım Kooperatiflerine bağlı Akçakoca ve Kocaeli işyerleri arasında devam eden toplu sözleşme görüşmelerinde çıkan uyuşmazlık Haziran ayı başında olumlu sonuçlandı.

Varılan anlaşmaya göre, ücret zamlarında artış sağlandı, yemek parasının işveren tarafından verilmesi kabul edildi.

BASIN-İŞ'İN İKİ SÖZLEŞMESİ

Türkiye Gazetecilik ve Basın Sanayii Sendikası (BASIN-İŞ), Güneş Matbaacılık Şirketi ve DSİ Ge-

nel Müdürlüğü ile iki sözleşme imzaladı.

Güneş Matbaası ile yapılan sözleşmede üyelere, bin liraya kadar olan ücretlerde yüzde 20, üstündeki ücretlerde yüzde 15 ücret zammı, 25 lira yakacak parası, 300 lira doğum yardımı, 500 lira evlenme yardımı, çocuğu lisede okuyan işçiye ayda 50, üniversitede okuyana da 100 lira eğitim yardımı, emekliliğini dolduranlara her yıl için 15 günlük kıdem tazminatı ve diğer sosyal haklar elde edildi.

DSİ Genel Müdürlüğü ile yapılan sözleşmede de ücret zammı yanında yeni sosyal haklar sağlandı.

OLEYİS SENDİKASININ YAPTIĞI SÖZLEŞME

Türkiye Oleyis Sendikası, Mühendisler Birliği ile uzun süredir yaptığı toplu sözleşme görüşmelerini sonuçlandırdı ve 1 Nisan 1970 tarihinden geçerli olmak üzere üyelerinin ücretlerine seyyanen 75 lira zam, 20 lira çocuk parası, yılda bir takım elbise, yemek ve kıdem tazminatında artış elde etti.

TEMKİN-İŞ TÜRK TRAKTÖR FABRİKASI İLE ANLAŞMA YAPTI

Temkin-İş Sendikası, Türk Traktör fabrikasında çalışmakta olan 550 işçi adına 5 Haziran günü sözleşme imzaladı.

1 Haziran tarihinden itibaren geçerli olmak üzere iki yıl süreli sözleşmeye göre, yevmiyelerde birinci yıl 640 kuruş, ikinci yıl da 640 kuruş olmak üzere 12 lira 80 kuruş ücret zammı, günde 350 kuruş yemek parası, 600 kira evlenme, 300 lira doğum yardımı, 10 li-

ra çocuk parası, ölüm yardımı ve yıllık izinlerde artış ve eğitim yardımı elde edildi.

SAĞLIK-İŞ SENDİKASININ İKİ SÖZLEŞMESİ

Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası (SAĞLIK-İŞ) Haziran ayında, biri Gaziantep, diğeri de Aydın Kliniğinde olmak üzere iki sözleşme imzaladı.

1 Nisan 1970 tarihinden itibaren geçerli olan Gaziantep Amerikan Hastanesi sözleşmesi ile üyelerin ücretlerine seyyanen 75 lira zam elde edildi, ayrıca 300 lira ikramiye, 3 lira yemek parası, 20 yıllık kıdemli işçilere 250-300 ve 500 lira tutarında kıdem primi, işçinin ölümü halinde kanuni mirasçılarına 1000 lira yardım, ayakkabı ve çocuk yardımı sağlandı.

Aydın Kliniğindeki sözleşmede de, ücret zammı, çocuk parası, ölüm ve doğum yardımı ve kıdem primi verilmesi kabul edildi.

TEZ BÜRO-İŞ SENDİKASI SÜMERBANK SÖZLEŞMESİ

Tez Büro-İş Sendikası, Sümerbank Alım Satım Müessesesi ve buraya bağlı 183 işyeri adına bir süreden beri devam ettirdiği dördüncü dönem toplu sözleşme görüşmelerini Haziran ayı ortalarında sonuçlandırdı.

İki yıl süreli sözleşme gereğince, sendika üyelerinin aylık ücretlerine birinci yıl 90-120 lira, ikinci yıl seyyanen 45 lira zam, 5 lira yemek ücreti, 50 lira vitrin tanzim ücreti, yıllık izinlerde prim kesilmemesi, yılda ikişer takım elbise ayakkabı, gömlek, yılda iki maaş tutarında ikramiye ve diğer sosyal haklar kabul edildi.

TEK GIDA-İŞ'İN SÖZLEŞMESİ

Tek Gıda-İş Sendikası Ankara Merkezi Şubesi, Ankara Kavaklıdere Şarap Fabrikası ile sözleşme imzaladı.

40 üyeyi kapsayan iki yıl süreli sözleşme ile işçi yevmiyelerine 4 lira zam, 350 kuruş yemek parası, yılda bir takım iş elbisesi, ayakkabı parası, doğum ve ölüm yardımı ile 10 lira çocuk zammı sağlandı.

Grevler

Teksif 31 işyerinde grev kararı aldı...

Türkiye Tekstil, Örmek ve Giyim Sanayii İşçileri Sendikası (TEKSİF) Bursa'da kurulu bulunan 31 işyerinde grev kararı aldı.

Teksif Genel Merkezinin talimatı üzerine, Bursa Şubesi, 31 fabrikanın kapısına grev bildirisi astı.

İşkolu düzeyinde toplu iş sözleşmesi çağrısında bulunan Teksif Sendikasına karşı işverenler, işyeri sözleşmeleri olduğunu, bu yüzden çağrıya uymayacaklarını bildirdiler.

Teksif sendikası bunun üzerine grev kararı aldı. Haziran ayı sona ererken bu konuki uyuşmazlık henüz çözülmemişti.

ÇİMSE-İŞ KIRIKKALE GREVİ

Çimse-İş Sendikası, Kırıkkale'de kurulu bulunan Zuhal Kiremit Fabrikası işvereni ile yaptığı toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşmaya varamamıştır. Konu daha sonra uzlaştırma kuruluna intikal etti, ancak işveren kurulun kararını da kabul etmediğini bildirdi.

İşverenin bu tutumu karşısında Çimse-İş Sendikası bu işyerinde grev kararı aldı, işveren de lokavt ilân etti. Bunun üzerine sendika derhal grev uygulamasına geçti.

Grev çalışmaları Çimse-İş Sendikası Genel Muhasibi Hasan Çetinuysal tarafından organize edildi ve bir demec veren Çetinuysal, «Üyelerimizin haklarını alıncaya kadar grev devam edecek ve başarı sağlanacaktır» dedi.

Grev Haziran ayı içinde devam etti.

ALMANYAYA GİTMEK İÇİN SIRA BEKLEYENLER

Umut kapısı...

Sosyal güvenlik

Almanya'ya 5 bin maden işçisi gidiyor

Almanya, Zonguldak Bölgesi kömür havzasından 5 bin maden işçisi daha istemektedir.

İş ve İşçi Bulma Kurumu Zonguldak Şubesi, ilk partide sevkedilecek bin maden işçisinin muamelelerini süratla tamamladı, ikinci parti 1500 kişi için de hazırlıklara girişti. Beş bin maden işçisinin en geç üç ay içinde Almanya'ya gönderileceği bildiriliyor.

Kömür İşletmeleri yetkilileri, insangücü eğitim merkezindeki kurslarda yetiştirilen kalifiye bazı işçilerinin, eğitimlerinin hemen sonunda işletmeden istifa ederek, çalışmak üzere Almanya'ya gittiklerini bildirdi ve «bu yüzden, kömür üretiminin ana işi olan kazı işleri her geçen gün hissedilir şekilde aksıyor. Yakında kendi ocaklarımızda çalıştıracak kazı işçisi bulamayacağız» diyorlar.

ŞİMDİYE KADAR GİDEN İŞÇİLER

İlgililer tarafından verilen bilgiye göre, 1961 yılından bu yana, İş ve İşçi Bulma Kurumu Zonguldak Şubesi aracılığıyla 18.900 maden işçisi, 1650 kadın işçi, gönderildi. Kurum yetkilileri, muamele-

leri tamamlanmak üzere olan 5000 maden işçisinin dışında, sıra bekleyen 18.754 erkek ve 373 kadın işçi olmak üzere 19.127 kişi bulunduğunu açıkladılar.

İŞGÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ TÜZÜK YÜRÜRLÜĞE GİRDİ

İşyerlerinde işin durdurulması veya işyerlerinin kapatılmasını öngören tüzük 15 Haziran tarihinde yürürlüğe girdi.

Resmi Gazetede yayınlanan tüzüğe göre, herhangi bir işyerinin tesis ve tertipleriyle, çalışma metod ve şekillerinde veya makine ve cihazlarında, işçilerin hayatı için tehlikeli bir durum tespit edilmesi halinde, iş durdurulabileceği gibi, işyeri de kapatılabilecektir.

Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulu tarafından onaylanan tüzükte, işin durdurulması veya işyerinin kapatılması yetkisi, işçi temsilcisinin de katılacağı bir komisyona veriliyor. İşveren temsilcisi ile iş güvenliği ni teftişe yetkili bir memurun da katılacağı bu komisyon, tehlikeli durum giderilinceye kadar işi durdurabilecektir.

ICFTU Temsilcileri, Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu anlaşmazlığını ele aldı

Uluslararası Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) temsilcileri 25 Haziran'da Cenevre'de toplandı.

Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO) delegasyonun da katıldığı bu toplantıda, bir süre önce ICFTU'dan ayrılan AFL-CIO'nun durumu ele alındı.

Uzun süren görüşmeler sırasında, AFL-CIO delegasyonu, bu konudaki temaslara yapılabilmesi için ortamın henüz erken olduğunu bildirdi. Her iki taraf temsilcileri, temaslara devam ettirilmesi kararını aldı.

YUGOSLAVYA'DA MADEN İŞÇİLERİN GREVİ

Yugoslavya'nın Bosna bölgesindeki Kakanj madenlerinde çalışan işçiler, Haziran ayı ortalarında grev yaptılar.

Grev işletmenin açık vermesi üzerine, işçi ücretlerinde yüzde yirmi oranında indirim yapılması nedeniyle çıktı.

Şikâyetlerini, Bosna - Hersek Hükümetine bildirmek üzere Sarayevo'ya gitmek isteyen işçilerden kurulu bir heyetin bu teşebbüsüne polis engel oldu. Daha sonra işçilerin işbaşı yaptıkları, ancak bunun nasıl sağlandığı tespit edilemedi.

Belgrad Üniversitesinden bir grup öğrenci, Kakanj maden işçilerinin Federal Hükümetten yardım görene kadar açlık grevi yapacaklarını bildirdiler. Haziran ayı içinde, Hırvatistan'daki İvanec madenlerinde çalışan işçilerle, Bosna'da Biyetyine maden işçileri de ücretlerine zam isteğiyle grev yapmışlardı.

PARİS'TE TAŞIT GREVİ

Ücret ve yıllık izin konusunda işverenle anlaşmaya varamayan Paris Taşıt İşçileri Sendikası, 15

YUGOSLAV MADEN İŞÇİSİ
Sonucu olmayan grev...

Haziran günü greve başladılar. Grev yüzünden, metro ve otobüsler çalışmadı, halk işine yaya gitmek zorunda kaldı.

Üniversite ve Liselerde imtihanların başlaması nedeniyle, öğrencilerin zarar görmemesi için askeri taşıtlardan yararlanıldı. Sendika yöneticileri, grevi sürdüreceklərini ve isteklerinden dönmeyeceklerini bildirdiler.

RENAULT FABRİKASINA İŞÇİLER ORTAK OLUYOR

Fransa Hükümeti, Renault otomobil fabrikalarının hisse senetlerinin işçilere satılmasını öngören bir kararname imzaladı.

Bu kararname gereğince, Renault otomobil fabrikaları şirketinin 100 frank değerinde 540.000 hisse senedi, fabrikanın 45 bin işçisine satılacak. 5.400.000 frank değerindeki bu hisse senetleri fabrika ana sermayesinin yüzde dördünü teşkil ediyor. Yeni hisse senetleri sahiplerinin, yönetim kurulunda daha iyi temsil edilebilmesi için de bu kurulların bünyelerinde değişiklikler yapılacak.

ULUSLARARASI BASIN FEDERASYONU TOPLANTISI

Uluslararası Basın Federasyonu (FIJ) 12. dönem toplantısı 8-12 Haziran tarihleri arasında Stokholm'da yapıldı.

Toplantının ağırlığını basın özgürlüğü konusu teşkil etti.

Beş gün devam eden toplantılardan sonra bu konuda yedi karar tasarısı kabul edildi ve Federasyon başkanlığına İsveç'li Karl Gustav Michanek seçildi.

Kabul edilen karar tasarıları şöyle:

- Evrensel insan hakları bildirisini kabul etmiş olan ülkelerden, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinden ve Avrupa Konseyinden, bu bildiride yer alan ilkelere saygı gösterilmesinin sağlanması.
- Gazetecilerin, her ülkede mesleklerini serbestçe yerine getirmeleri.
- Çin Hindinde tutuklu bulunan gazetecilerin serbest bırakılmaları için uluslararası kuruluşların gereken müdahaleyi yapmaları.
- Basında meslek sırrının gözetilmesi.
- Yunanistan'da cunta hükümeti tarafından tutuklanan gazetecilerin serbest bırakılmaları.
- Çeşitli ülkelerde basın özgürlüğünün çiğnenmesi olaylarını incelemek üzere soruşturma kurulları meydana getirilmesi, bu kurulların mesleki faaliyetinden ötürü yargılanacak gazetecilerin duruşmalarında hazır bulunmaları.

*Bir ayın
içinden...*

**Kanlı İstanbul
olayları
ve...
Türk-İş
yöneticiler
toplantısı...**

16 Haziran kanlı İstanbul olaylarında, Disk'e mensup militanlar ellerinde taş ve sopalar olduğu halde Türk-İş Birinci Bölge Temsilciliğine gelerek camları kırmışlar ve bir kısım eşyaları tahrip etmişlerdir. Tahrip edilen eşyalar arasında Atatürk'ün resmi de bulunuyordu. Atılan taşlarla camı kırılan Atatürk tablosu yere düşmüştür. Disk mensupları bu hareketlerini «işçi haklarını koruma» olarak ilân etmişlerdir...

Sendikalar Kanununda yapılması öngörülen değişiklikleri görüşmek ve İstanbul ile Kocaelindeki kanlı olaylardan sonra izlenecek politikayı teşkilata duyurmak üzere Türk-İş 28 Haziran günü Ankara'da büyük bir toplantı düzenledi. Türk-İş'e bağlı milli sendika ve federasyon İcra Kurulları ile onlara bağlı sendika ve şube başkanları ve civar illerden gelen büyük bir kalabalık tarafından izlenen «Türk İşçi Hareketi Yöneticileri Toplantısı» büyük bir olgunluk içinde geçti. Resimlerde, toplantıda konuşan üç sendikacı görülüyor...

**Türkiye’de uluslararası
ilk işçi toplantısı**

**Petrol ve Kimya
İşçileri
Federasyonu (IFPCW)
6. Dünya Kongresi**

**«Petrol, daima daha fazla egoizm ve tartışma
çıkarıcı bir konudur. Hürriyetleri için dürüst**